

**Standaard Taxatie Ernst Problematiek
(STEP)**

**Derde deelrapport in het project
'Registratie ernst van de problematiek'**

Tom van Yperen
Gert van den Berg
Karin Eijgenraam

NIZW Jeugd
Utrecht, november 2003

©2003 Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn / NIZW

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Auteurs

Tom van Yperen
Gert van den Berg
Karin Eijgenraam

Het project 'Registratie ernst van de problematiek' wordt uitgevoerd in opdracht van de Bestuurscommissie Jeugdhulpverlening van het Regionaal Orgaan Amsterdam (ROA). Het onderzoek dat in deze publicatie centraal staat is tot stand gekomen door een gezamenlijke financiering door het ROA en het NIZW Jeugd.

NIZW-bestelnummer E-23457

Dit rapport is te verkrijgen via www.jeugdzorg.nl of te bestellen bij:

NIZW Uitgeverij
Postbus 19152
3501 DD UTRECHT
Telefoon (030) 230 66 07
Fax (030) 230 64 91
E-mail Bestel@nizw.nl

Inhoudelijke informatie over deze publicatie is te verkrijgen bij

NIZW Jeugd
Telefoon (030) 230 63 53
Fax (030) 231 96 41
E-mail: t.vanyperen@nizw.nl

Inhoud

1. Inleiding	7
2. Uitgangspunten bij de opzet van het project	9
3. Het kader van waaruit de STEP is geconstrueerd	10
3.1 Het Balansmodel.....	10
3.2 Instrumenten voor de ernsttaxatie.....	11
3.3 Overwegingen uit de praktijk	12
3.4 Het informantenprobleem.....	13
4. De constructie van de STEP	14
4.1 Een hiërarchie van instrumenten.....	14
4.2 Niveau I. Standaard Taxatie Ernst van de Problematiek (STEP)	14
4.3 Niveau II. Taxatie-instrumenten op specifieke domeinen	16
4.4 Niveau III. Specifieke taxaties.....	18
5. De kwaliteit van de STEP en de scoringshulp.....	19
5.1 Doel en opzet van het onderzoek.....	19
5.2 Deelnemende locaties en codeurs	20
5.3 Kenmerken van de onderzoeksgroep.....	21
5.4 Beschrijving van toegekende ernstscores	22
5.5 Interne consistentie en redundantie.....	26
5.6 Dekking	30
5.7 Validiteit	32
5.8 Hanteerbaarheid.....	34
6. Samenvatting en conclusies.....	41
6.1 Voorgeschiedenis: eerste deelstudie	41
6.2 Opzet van de kwaliteitstoets	41
6.3 Belangrijkste resultaten kwaliteitstoets	42
6.4 Conclusies en discussie.....	43
Bijlage 1. De oorspronkelijke STEP en de scoringshulp	45
Bijlage 2. Relatie SDQ en STEP-FJ.....	53
Bijlage 3. Het evaluatie-formulier.....	55
Bijlage 4. Overzicht van verdeling scores op de items scoringshulp (N=535)	57
Bijlage 5. Groepsgrootten bij tabel dekking.....	58
Bijlage 6. Voorgestelde wijzigingen in de schaal Functioneren Jeugdige (FJ).....	59
Bijlage 8. De <i>Quick</i> STEP	63

Voorwoord

Het maken van een instrument voor het in kaart brengen van de ernst van de problematiek is geen eenvoudige klus. Zoiets doe je niet in je eentje. Een groot aantal personen heeft een bijdrage geleverd aan het resultaat dat voor u ligt.

- De Bestuurscommissie Jeugdhulpverlening van het Regionaal Orgaan Amsterdam nam in 2001 het initiatief om de opbouw van een dergelijk instrument ter hand te nemen. Zij kwamen daarvoor terecht bij het NIZW Jeugd.
- De projectmedewerkers van dat instituut werden ondersteund door een begeleidingsgroep, bestaand uit: Hans Matthaei/Harry Vink (Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam), Ron Heinrich (Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam), René van Vianen (Adviesbureau Van Montfoort), Barbara Jedding (Bureau Jeugdzorg Delft), Frits Boer (AMC/De Argonaut), Jolande Coolen (Mondriaan Zorggroep), Jeroen Kanis (SaC Amstelslad Jeugdzorg) en Soefje van der Laan (ROA Jeugdzorg). René van Vianen bedacht tijdens een vergadering van de begeleidingsgroep de naam STEP.
- Een aantal hulpverleners leverden commentaren op de eerste versies van het instrument en probeerden de concepten in de praktijk uit.
- Een grote groep praktijkwerkers van Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam en SaC Amstelslad gebruikte vervolgens het instrument ten behoeve van het onderhavige onderzoek.
- Huisgenoten van één van ons wierpen zo nu en dan een blik op het instrument en zeiden dat het veel eenvoudiger kon.
- Eric Blaauw van Tender Jeugdzorg te Breda presteerde het ten slotte om de korte variant van het instrument, door ons ^{QUICK}STEP gedoopt, op één A4-tje te krijgen.

Nee, dit had ons echt allemaal nooit alleen gelukt.

Gert van den Berg
Karin Eigenraam
Tom van Yperen

1. Inleiding

Het NIZW Jeugd en het Trimbos-instituut hebben in 1999 een landelijke standaard ontwikkeld voor de registratie van de aard van de problematiek.¹ De opzet van deze standaard is zodanig, dat uiteenlopende registraties die in verschillende geledingen van de jeugdzorg worden gehanteerd (zoals de DSM in de ggz, de CBCL in de Boddaert, het MAC in de MKD's, de VSPS en de RED in de gezinsvoogdij) naar één tabel te converteren zijn. Aspecten van de aard van de problematiek die in een dergelijke conversie niet gedekt worden, kunnen met gebruik van de standaard in de registratie op een voor de jeugdzorg uniforme wijze worden aangevuld. De tabel is inmiddels ook gekoppeld aan de indeling van de zogeheten KWIS-domeinen voor de registratie van doelen in de jeugdzorg.²

In het project van het NIZW Jeugd en het Trimbos-instituut is vastgesteld dat naast de registratie van de aard van de problemen ook die van de ernst van de problemen belangrijk is. Op dit moment is een landelijke registratie van de ernst nog niet mogelijk. Een eerste oriëntatie op dit terrein leert dat er een aantal mogelijkheden is om tot deze uniformiteit te komen.³

Gezien het bovenstaande heeft de Bestuurscommissie Jeugdhulpverlening van de ROA aan het NIZW Jeugd de vraag voorgelegd of er uniformiteit te bereiken is op het terrein van de registratie van de ernst van de problematiek. Het NIZW Jeugd voert daarvoor in opdracht van de ROA het project *Registratie Ernst van de Problematiek* uit, dat tot doel heeft een onderbouwd voorstel voor een dergelijke registratie te maken.

In het kader van het project is door het NIZW Jeugd een uitgebreide literatuurstudie en praktijkoriëntatie verricht. Daarin zijn drie doelen naar voren gekomen die de taxatie voornamelijk moet dienen:

- Het helder maken van het probleem op individueel niveau of een inschatting kunnen maken van hoe erg de problematiek is, onder meer om dit te kunnen vergelijken met andere instellingen.
- Een inschatting kunnen maken van welke hulp er nodig is. Deels gaat dit om een bepaling van hulp in inhoudelijk opzicht: wel of niet geïndiceerde hulp, het type van benodigde hulp, urgentiebepaling. Daarnaast geldt de inschatting welke hulp er nodig is ook in financieel opzicht: welk budget is er nodig om een x aantal cliënten van ernst y te helpen.
- Het kunnen meten van veranderingen in de problematiek en het daarmee kunnen evalueren van de hulp.

Op basis van de literatuurstudie en praktijkoriëntatie is een eerste opzet gemaakt van de zogeheten Standaard Taxatie Ernst Problematiek (STEP). De Bureaus Jeugdzorg in de agglomeratie Amsterdam en Gouda hebben daarna een proef uitgevoerd met deze eerste opzet. Doel van de proef was na te gaan in hoeverre de STEP voldoende betrouwbaar, dekkend en hanteerbaar is als instrument.

De onderhavige rapportage biedt verslag van zowel de eerste opzet van de STEP als de resultaten van de proef. Het vormt het derde rapport in het project.

- Deel I, getiteld *Ernst van de problematiek: begrippen, doelen en instrumenten*, omvat het verslag van de eerdergenoemde literatuurstudie.⁴
- Deel II omvat het eerste ontwerp van de STEP, een bijbehorende scoringshulp en een handleiding bij het instrument.⁵

¹ K. Boelhouwers e.a.. *Registratie van de begrippen problematiek, resultaat en cultuur. Onderzoek naar de uitwerking van deze begrippen voor het landelijke intersectorale informatiesysteem van de jeugdzorg (ISIS)*. Utrecht: Trimbos-instituut/NIZW, april 1999.

² T. van Yperen en H. Alberts. *Veldexperimenten resultaat meten, ketenkwaliteit en benchmarking. Programma Kwaliteitszorg in de jeugdzorg II*. Utrecht: GGZ Nederland / MO Groep / NIZW Jeugd, januari 2003.

³ T. van Yperen en C. Konijn. *Registratie van de ernst van de problematiek. Pilot voorstel ten behoeve van een verkenning door VWS*. Utrecht: NIZW/Trimbos-instituut, november 1999.

⁴ T. van Yperen, G. van den Berg en K. Eijgenraam. *Project 'Registratie ernst van de problematiek'. Eerste deelrapport: begrippen, doelen en instrumenten*. Utrecht: NIZW Jeugd, juni 2002.

⁵ T. van Yperen, G. van den Berg en K. Eijgenraam. *Standaard Taxatie Ernst Problematiek (STEP). Handleiding en Formulieren*. Utrecht: NIZW Jeugd, januari 2003.

Het onderhavige derde deel is zodanig opgezet, dat het als een op zichzelf staande publicatie is te lezen. Paragraaf 2 en 3 van deze rapportage bieden eerst een samenvatting van de uitgangspunten bij de constructie van de STEP en het kader van waaruit deze constructie heeft plaatsgevonden. Daarna volgt in paragraaf 4 een uiteenzetting van de wijze waarop de STEP is opgebouwd. In paragraaf 5 biedt het verslag van de praktijkproef. Tot slot komen de belangrijkste conclusies aan bod en volgen er aanbevelingen voor verdere studies.

2. Uitgangspunten bij de opzet van het project

In december 2001 is gestart met het project voor de uniformering van de registratie van de ernst van de problematiek. Dat project beoogt het volgende te bereiken:

1. Er is een inhoudelijk kader geformuleerd voor de vormgeving van de uniforme taxatie van de ernst van de problematiek. Duidelijk is welk doel / nut de ernsttaxatie dient en hoe in dat licht het inhoudelijk kader moet zijn ingevuld.
2. Er is in nauwe samenwerking met de praktijk een inhoudelijk voorstel gemaakt voor de inrichting van een dergelijke taxatie.
3. Het inhoudelijk voorstel is aan een eerste kwaliteitstoets onderworpen.

De doelen van het project zijn niet alleen gericht op de *registratie* van de ernst van de problematiek, maar ook op de *taxatie*. Bij dat laatste, de taxatie, gaat het om de inschatting van de ernst door de hulpverlener. Bij de registratie gaat het om de schriftelijke neerslag van deze inschatting. Een reden om in dit project ons op beide te richten is dat een goede taxatie een voorwaarde is voor een goede registratie. Bovendien zijn er verschillende instrumenten ontwikkeld die de hulpverlener in het kader van de screening en de diagnostiek ondersteunen bij de taxatie van de ernst; de gegevens die hieruit voortvloeien zijn mogelijk ook bruikbaar voor registratiedoelen.

Bij de projectopzet zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De Bureaus Jeugdzorg vormen de primaire uitvoerders van de registratie van de ernst van de problematiek.
- De literatuur laat zien dat de ernst van de problematiek bij jeugdigen voor een zeer belangrijk deel wordt bepaald door de mate waarin problemen en risicofactoren zich opeenstapelen. De registratie gaat dan ook uit van een integrale benadering van de problematiek. Bij de doelbepaling en de bepaling van de reikwijdte van de ernsttaxatie worden zowel intrapsychische, gedragsmatige, somatische, pedagogische, materiële als maatschappelijke variabelen betrokken.
- Voor de Bureaus Jeugdzorg is de registratie relevant en hanteerbaar binnen het primaire proces. De registratie is uit te voeren op basis van in dat proces voorhandenzijnde gegevens of op basis van gegevens die in dat proces voorhanden zouden moeten zijn. De registratie is zoveel mogelijk gebaseerd op bestaande screenings-, diagnostiek-, indicatie- en registratie-instrumenten. De registratie en/of de daarvoor benodigde gegevens zijn relevant in het kader van besluitvorming in het primaire proces.
- De gegevens die uit de registratie op geaggregeerd niveau te leveren zijn, bieden voor management- en beleidsdoeleinden relevante en hanteerbare informatie. De gegevens beantwoorden aan een vastgestelde informatiebehoefte bij het management en het beleid. De gegevens zijn, overeenkomstig de informatiebehoefte, voldoende compact en overzichtelijk te presenteren.
- In het project wordt gezorgd voor afstemming met andere projecten op het terrein van de registratie en de instrumentalisering van Bureau Jeugdzorg, waaronder het project 'Ontwikkeling Samenhangend Instrumentarium Bureau Jeugdzorg' (NIZW), 'Definitie aard van de problematiek' (Landelijk Platform Bureaus Jeugdzorg, Trimbos-instituut en NIZW) en 'Informatiemodel jeugdzorg' (ministerie van VWS en ministerie van Justitie).

Bij de start van het project is ervan uitgegaan dat er hoe dan ook een eerste voorstel is te formuleren voor de registratie van de ernst van de problematiek. Tevens is gesteld dat, gezien de reikwijdte van dit project, deze voorstellen een eenvoudig en vooral pragmatisch karakter zullen hebben.

3. Het kader van waaruit de STEP is geconstrueerd

3.1 Het Balansmodel

De voor het project uitgevoerde literatuurstudie en praktijkoriëntatie⁶ biedt een kader van waaruit de STEP is geconstrueerd. Een van de belangrijkste Nederlandse studies die recentelijk ten aanzien van het concept ‘ernst van de problematiek’ zijn uitgevoerd, betreft die van Pelzer, Steerneman en De Bruyn (1999). Op basis van hun bronnenonderzoek komen zij tot vier hoofdaspecten van de ernst van de problematiek: de mate van abnormaliteit van de problemen, de in het spel zijnde risicofactoren, de protectieve factoren en de (historische, actuele en voorspelde) gevolgen van de problemen. Deze invulling past goed bij het welbekende *balansmodel* en het concept *kwaliteit van leven*. Dat model gaat ervan uit dat er enerzijds problemen en risicofactoren bestaan (in de jeugdige, het gezin, de omgeving, actueel of in historisch perspectief) die ‘druk’ uitoefenen op de ontwikkeling van de jeugdige. Anderzijds zijn er protectieve factoren die ‘verlichting’ geven of compenserend werken. Bij een ‘overgewicht’ aan problemen en risicofactoren en een onvoldoende verlichtende werking van de protectieve factoren is er sprake van een zekere mate van negatieve ‘onbalans’ die de ernst van de problematiek sterk bepaalt.

Voor de verdere verkenning van het concept ‘ernst van de problematiek’ en de constructie van de taxatie en registratie is een nadere uitwerking gemaakt van het kader van Pelzer e.a.. We sluiten daarbij aan bij het eerder genoemde ‘balansmodel’ en het concept ‘kwaliteit van leven’. Figuur 1 geeft dit werkmodel weer. Zoals gezegd, gaat dat model uit van enerzijds problemen en risicofactoren die ‘druk’ uitoefenen op de ontwikkeling van de jeugdige. Onder deze factoren rekenen wij problemen of risicofactoren in de jeugdige, het gezin en de omgeving. Het gaat hier zowel om actueel aanwezige factoren als factoren die in historisch perspectief moeten meewegen. Anderzijds zijn er protectieve factoren (in de jeugdige, het gezin, de omgeving, actueel of in historisch perspectief) die in geval van de aanwezigheid van bepaalde risicofactoren ‘verlichting’ kunnen geven of compenserend kunnen werken. Verstoring van de balans (zwaarder gewicht van aanwezige problemen en risicofactoren ten opzichte van het gewicht van aanwezige protectieve factoren) uit zich onder meer in lijden, sociale belemmeringen, belemmeringen in de verdere ontwikkeling, in gevolgen voor anderen. De onbalans moet zowel in de historische, actuele als prognostische betekenis worden beschouwd. Het model is voor elke afzonderlijke informant in te vullen (vanuit het perspectief van de jeugdige, de ouder, de hulpverlener, enz.).

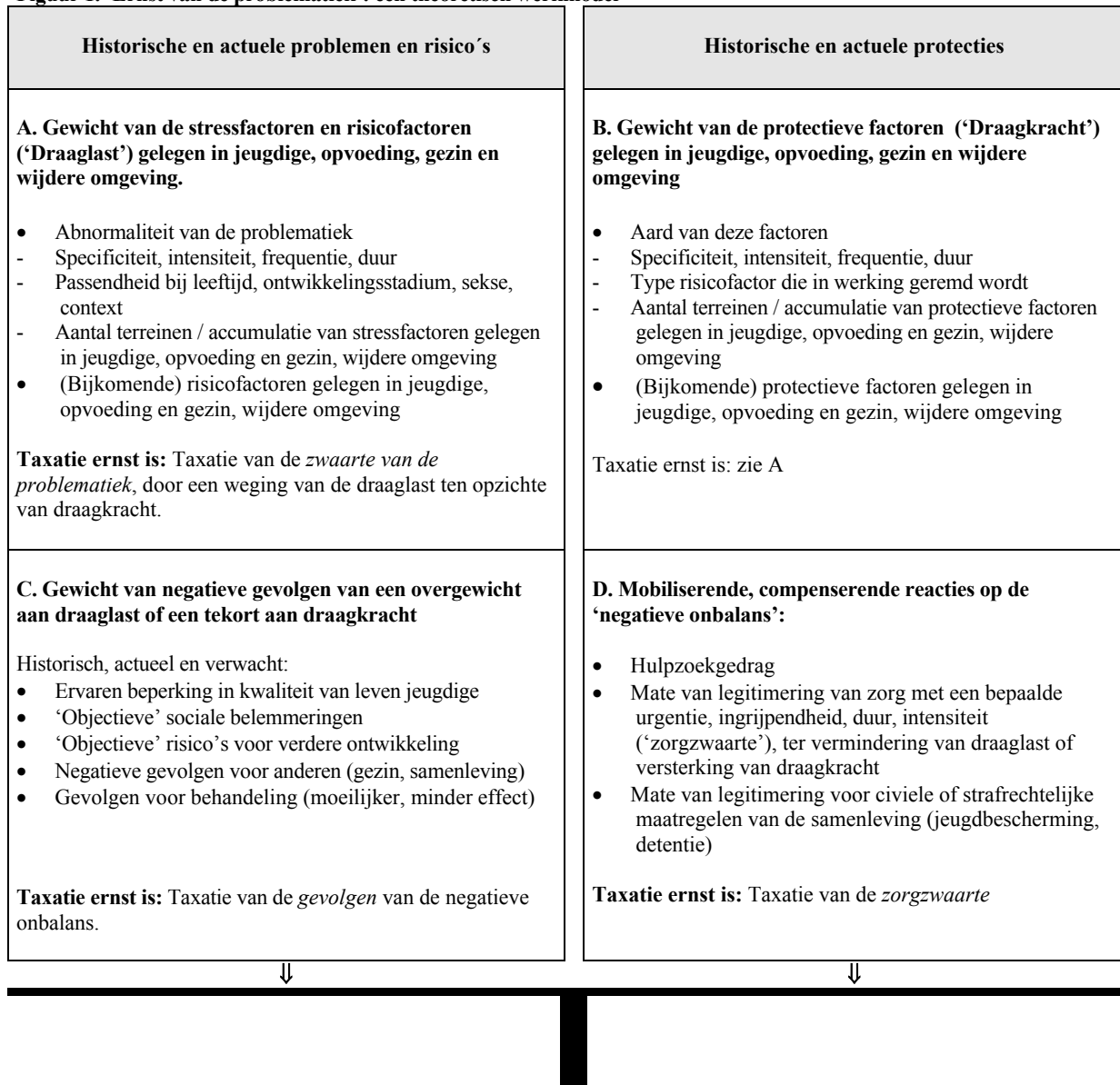
Het begrip ‘ernst’ komt in het werkmodel op drie plaatsen voor:

- ernst in de zin van de zwaarte de *zwaarte van de problematiek* (de weging van de specificiteit van de problemen, intensiteit, frequentie, duur, passendheid bij leeftijd, accumulatie van stressfactoren, andere risicofactoren en de protectieve factoren);
- ernst in de zin van de *gevolgen van de onbalans*, zowel in historisch opzicht, als actueel en prognostisch. Deze gevolgen zijn hier breed opgevat: het gaat om de taxatie van verschijnselen als de ervaren kwaliteit van leven, de objectieve sociale belemmering of handicap, de belemmering van de verdere ontwikkeling, de negatieve consequenties voor anderen (in gezin, in omgeving) en de gevolgen voor de behandeling;
- ernst in de zin van de *benodigde zorgzwaarte* om de balans te herstellen. Een grotere onbalans zal doorgaans aanleiding geven tot een taxatie van zwaardere hulp en een hogere urgentie van hulp. Ook kan het een aanleiding zijn tot civiel of strafrechtelijk ingrijpen.

Deze drie aspecten zijn in de STEP verwerkt. In paragraaf 4 komen we daarop terug.

⁶ T.A. van Yperen, G. van den Berg en K. Eijgenraam. *Project ‘Registratie ernst van de problematiek’. Eerste deelrapport: begrippen, doelen en instrumenten*. Utrecht: NIZW Jeugd, juni 2002.

Figuur 1. 'Ernst van de problematiek': een theoretisch werkmodel

3.2 Instrumenten voor de ernsttaxatie

Aan de hand van het eerder beschreven werkmodel is een studie verricht naar instrumenten die het ernstbegrip helpen uitwerken en operationaliseren. In termen van het balansmodel meten de meeste van deze instrumenten de zwaarte van de problematiek en de gevolgen. Weinig materiaal is aangetroffen met betrekking tot begrippen als 'zorgzwaarte' en 'urgentie'. Een aantal lijsten maakt het mogelijk om met een beperkt aantal vragen of items een globaal oordeel te geven over de ernst van de problematiek: de L-HETS, de GHQ, de SDQ, de CAFAS en de schalen uit de zogeheten GAF-familie. Uit onderzoek met dit soort instrumenten blijkt dat enkele eenvoudige items vaak al een behoorlijk scherp onderscheid maken tussen 'normale gevallen' en gevallen die – gezien de problematiek – in principe voor hulp in aanmerking komen. Er bestaan ook veel instrumenten die meer gedetailleerd de problematiek, de risicofactoren en/of de protectieve factoren in beeld brengen, of die gemaakt zijn om heel specifieke problemen te diagnosticeren. Daarnaast vinden we een groep taxatielijsten die primair gemaakt zijn voor beslissingsondersteuning in het kader van civiel- en strafrechtelijke preventie en interventie. Voor ons project hebben deze instrumenten interessante eigenschappen. Een aantal lijsten is gericht op het in kaart brengen van risicofactoren (bijvoorbeeld armoede, verwaarlozing, misbruik,

inconsequente opvoeding) die een ‘gevaar’ opleveren voor de verdere ontwikkeling van de jeugdige en een aanleiding kunnen zijn om bijvoorbeeld een ondertoezichtstelling (ots) van de jeugdige uit te spreken. Ook zijn er lijsten die kenmerken van een persoon en zijn omgeving als focus hebben die een risico opleveren voor de samenleving (bijvoorbeeld een risico op geweldpleging of recidive). Kijken we naar het gebruik van de verschillende instrumenten in de jeugdzorgpraktijk, dan valt op dat routinematig gebruik van instrumenten zeker geen gemeengoed is. Er zijn maar weinig instrumenten die standaard in veel instellingen worden gebruikt.

3.3 Overwegingen uit de praktijk

Om de overwegingen en belangen van de praktijkinstellingen ten aanzien van de ernsttaxatie te leren kennen, zijn in de eerste fase van het project interviews gehouden met vertegenwoordigers van deze instellingen. Hieruit komt een aantal aandachtspunten naar voren:

- Op hoofdlijnen is vrij goede overeenstemming over de doelen die de taxatie de registratie moet dienen: helder maken wat problematiek is van cliënten (individueel en met het oog op de vergelijking van doelgroepen) en inschattingen kunnen maken van welke hulp er nodig is (naar werksoort, naar type instelling, qua budget). Met name het tweede doel komt overeen met het gebruik dat we in de literatuur zijn teggekomen. Een enkeling noemt ook als doel: het kunnen meten van verandering in de problematiek en daarmee het en evalueren van de hulp.
- De meeste van de respondenten blijken de aandachtspunten die wij hebben aangedragen volledig, logisch en herkenbaar te vinden.
- Gepleit wordt voor het loslaten van de indeling in problemen, risicofactoren en protectieve factoren en over te gaan op een indeling in leefgebieden. Dit komt enigszins overeen met wat in de literatuurstudie herhaaldelijk naar voren is gekomen: problemen en risicofactoren zijn vaak moeilijk van elkaar te scheiden, net zoals de risicofactoren en de protectieve factoren. Een belangrijke toevoeging is de reden die de vertegenwoordigers van de Bureaus Jeugdzorg daarvoor aangaven: medewerkers van de Bureaus kennen de casus vaak te kort om oorzaak, actueel probleem en gevolgen goed van elkaar te kunnen scheiden.
- Verder blijkt dat de praktijkwerkers de benodigde zorgzwaarte als een veel zwaarder wegend kenmerk van de ernst van de problematiek zien, dan dat we in de literatuur teggekomen.
- De interviews hebben voorts duidelijk gemaakt dat in de praktijk het onderscheid tussen een vrijwillig hulptraject en een gedwongen kader een belangrijke rol speelt. Ernstige problematiek in de zin van ‘een ontwikkelingsbedreiging voor het kind’ vormt daarbij een signaal voor de mogelijke noodzaak van een gedwongen kader (en andersom: een gedwongen kader vormt een indicatie van ernstige problematiek). Opmerkelijk hierbij is dat in dat verband de mate van bedreiging die een jeugdige voor zijn omgeving kan vormen niet expliciet aan de orde is geweest.

Kijken we naar het instrumentgebruik in het ROA-gebied dan blijkt het volgende. Er is geen sprake van een standaardgebruik van een instrument waarmee de ernst is te taxeren. Instrumentgebruik komt hier hoe dan ook weinig voor. Als men al een instrument gebruikt, dan verschilt dat per werksoort (Bureau Jeugdzorg algemeen, de reclassering, de (gezins)voogdij, de ggz), of is dat afhankelijk van de kennis en ervaring die men met een instrument heeft. Er is door de verschillende informanten ook geen duidelijke voorkeur naar voren gekomen voor de invoering van een instrument, zij het dat de CBCL geregeld is genoemd als bruikbaar middel. Ten aanzien van de ontwikkeling van instrumenten komt de wens naar voren om meer te standaardiseren. Tegelijk wordt genoemd dat de ernsttaxatie moet aansluiten bij wat er al is, er moet draagvlak voor zijn, het moet compact en praktisch zijn en in onderdelen te gebruiken zijn. Ideaal gezien zou de taxatie samen met de cliënt ingevuld moeten worden.

Ondanks het feit dat er weinig instrumenten worden gebruikt, is men in het ROA-gebied beducht voor het ‘top down’-invoeren van één instrument. De ernsttaxatie moet aansluiten op het gebruikte instrumentarium, niet andersom, zo is de gedachte. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat de Bureaus Jeugdzorg een zeer gevarieerde cliëntèle hebben, die bovendien binnen het bureau uiteenlopende trajecten kunnen doorlopen. Hantering van één instrument zou slecht bij deze variëteit passen. Daarnaast waarschuwt de financier (DWA) voor onnodige verbureaucratisering van het

hulpverleningsproces. Ook kan de invoering van een instrument de inmiddels op gang gebrachte ontwikkelingen voor de inrichting van het primaire proces compliceren.

Dit alles roept het beeld op dat er wat betreft instrumentalisering van het ernstbegrip in theorie veel mogelijk lijkt, maar er niet zonder meer kan worden voortgeborduurd op een reeds ontwikkelde praktijk. Er lijkt sprake van een uiterst ambivalente houding in de praktijk ten opzichte van het gebruik van instrumenten: er is een behoefte aan instrumenten, en nieuwe instrumenten moet aansluiten bij bestaande en gebruikte instrumenten, terwijl bestaande instrumenten worden weinig gebruikt en verplicht gebruik van instrumenten al gauw als een bureaucratisch wordt ervaren. De ervaring leert dat het in deze situatie moeilijk is een instrumentarium om te bouwen dat deze ambivalentie oplost.

3.4 Het informantenprobleem

Een belangrijk probleem bij de taxatie van de ernst van de problematiek is dat verschillende informanten (de jeugdige, de ouder, de leerkracht, de groepsleider, de hulpverlener) slechts gebrekkig overeenstemmen in hun oordeel over die ernst. Hoe in dat licht het perspectief van de cliënt weegt ten opzichte van dat van de hulpverlener is een materie waarop nog geen eenduidig antwoord bestaat. Een ander probleem is dat er verschillende normen bestaan om al dan niet van ernstig te kunnen spreken. Afkappunten die men gebruikt om de scheidslijnen te trekken berusten op keuzes. Besloten is in dit project de taxatie te richten op de hulpverlener als belangrijkste informant. Door samenwerking aan te gaan met een studie van het Trimbos-instituut (zie paragraaf 4.2) is de mogelijkheid geschapen om ook gegevens te krijgen van de ernsttaxatie van cliënten. Daarnaast zal ook via andere projecten en instrumenten informatie over de ernsttaxatie en de invloed van informanten verkregen moeten worden.

4. De constructie van de STEP

4.1 Een hiërarchie van instrumenten

In de complexe werkelijkheid van Bureau Jeugdzorg is het goed om te streven naar een systematiek die de nodige differentiatie mogelijk maakt in instrumentgebruik, maar tegelijk altijd een zelfde soort kerngegevens oplevert. Met het oog hierop stellen we een opzet voor (analoog aan de registratie van de aard van de problematiek – zie paragraaf 1) die is opgebouwd uit drie niveaus.

4.2 Niveau I. Standaard Taxatie Ernst van de Problematiek (STEP)

Het eerste niveau gaat uit van een taxatie op een zeer globaal niveau. Het gaat hier om het gebruik van een uiterst simpele lijst die bij alle typen cliëntsystemen en trajecten binnen Bureau Jeugdzorg inzetbaar is. De lijst gaat uit van een ernsttaxatie op een zeer beperkt aantal domeinen (figuur 2).

Figuur 2. Domeinen van de STEP, met bijbehorende inschaling

STANDAARD TAXATIE ERNST PROBLEMATIEK (STEP)					
Zwaarte problematiek		Prognose (na 6 maanden, zonder interventie)		Zwaarte en urgentie zorg	
Functioneren Jeugdige (STEP-FJ)	Kwaliteit Omgeving (STEP-KO)	Risico Jeugdige (STEP-RJ)	Risico Omgeving (STEP-RO)	Zwaarte Zorg (STEP-ZZ)	Urgentie Zorg (STEP-UZ)
1 Jeugdige functioneert (erg) goed	1 (Zeer) goede kwaliteit omgeving	1 Prognose van functioneren (erg) goed	1 Geen/normaal risico/last omgeving	1 Geen zorg of minimale zorgzwaarte	1 Geen zorg / geen urgentie zorg
2 Functioneren is redelijk goed	2 Redelijk goede kwaliteit	2 Prognose functioneren redelijk goed	2 Lichte last of risico voor omgeving	2 Geringe zorgzwaarte	2 Weinig urgentie zorg
3 Matige problemen in functioneren	3 Matige kwaliteit omgeving	3 Prognose van matige problemen	3 Matige last of risico voor omgeving	3 Matige zorgzwaarte	3 Matige urgentie zorg
4 Aanzienlijke problemen in functioneren	4 Aanzienlijke problemen in kwaliteit	4 Prognose van aanzienlijke problemen	4 Aanzienlijke last of risico omgeving	4 Aanzienlijke zorgzwaarte	4 Aanzienlijke urgentie zorg
5 Zware tot extreme problemen in functioneren	5 Zware tot extreme problemen in kwaliteit	5 Prognose van zware tot extreme problemen	5 Zware tot extreme last of risico omgeving	5 Zeer hoge tot extreme zorgzwaarte	5 Zeer hoge tot extreme urgentie zorg
0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie

De standaard gaat uit van de drie aspecten van de ernsttaxatie, gemeten met zes schalen:

- De *zwaarte van de problematiek* en de actuele gevolgen. Conform de geluiden uit de literatuur en de praktijk zijn hier de problematiek, risicofactoren, protectieve factoren en de historische en actuele gevolgen hier bijeengebracht. Ze worden elk gewogen op hun bijdrage in de taxatie. Twee leefgebieden zijn hier grofweg onderscheiden: het functioneren van de jeugdige (de schaal STEP-FJ) en de kwaliteit van de (opvoedings)omgeving (STEP-KO).
- De *gevolgen van de problematiek* zijn hier toegespitst op de voorspelde gevolgen (de prognose), opgesplitst naar de risico's voor de jeugdige en risico's voor de omgeving. Hier worden alleen de voorspelde of geprognostiseerde gevolgen in kaart gebracht (de actuele gevolgen zullen vaak moeilijk te scheiden zijn van de problemen en zijn daarom bij het vorige aspect ondergebracht). De voorspelde gevolgen spelen een belangrijke rol in besluiten over een mogelijk te treffen juridische maatregel, zoals een ots bij kinderen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd (zie STEP-RJ), of een intensief hulpaanbod bij jeugdigen met een hoge kans op gewelddadige delinquentie (zie STEP-RO).
- De noodzakelijk geachte *zorgzwaarte en urgentie* van de hulp.

De onderscheiden schalen dienen twee doelen. Ten eerste is op elke schaal aan te geven hoe ernstig de problematiek is, waarbij aan het begrip 'ernst' verschillende dimensies zijn onderscheiden (corresponderend met de zes schalen) die in de literatuurstudie of de interviews zijn genoemd. De ernst van de problematiek is met deze schalen per cliënt, per doelgroep of per organisatorische eenheid in een profiel uit te drukken. Ten tweede moet de taxatie met de schalen ondersteunend werken bij de beslissingen van de benodigde zorg (inhoudelijk, budgettair). De literatuurstudie heeft laten zien dat de eerste twee typen schalen (STEP-FJ en STEP-KO) daarvoor gebruikelijk zijn. De STEP-RJ heeft – conform het belang dat praktijkwerkers stellen in de taxatie – te maken met het al dan niet in bescherming nemen van jeugdigen. Daarnaast voegen wij een tweede schaal (STEP-RO), gericht op de risicotaxatie in verband met het in bescherming nemen van de omgeving tegen de jeugdige. De laatste twee schalen weerspiegelen voor een deel het type zorg dat op grond van de wegingen op de andere schalen wordt geïndiceerd in termen van de zorgzwaarte (STEP-ZZ) en de urgentie (STEP-UZ).

Elke schaal is voorzien van ankerpunten die de betekenis van de verschillende posities op de schaal duidelijk maken. In de allereerste opzet van de STEP (de zogeheten nulversie) waren deze ankerpunten opgebouwd analoog aan de CGAS: een 100-puntsschaal met tien ankerpunten. Met name bij de Bureaus Jeugdzorg stuitte deze uitwerking op problemen. De opzet bleek te weinig structuur te bieden, men vond het lastig om steeds hele stukken tekst door te moeten worstelen en de tien ankerpunten maakten te subtiele onderscheidingen. Bovendien bleken termen of zinsneden uit de CGAS soms volkomen verkeerd opgevat te worden. Bijvoorbeeld: in de CGAS staat een ankerpunt voor extreme problemen omschreven als

constant toezicht is nodig voor de bescherming en veiligheid van de jeugdige en van anderen, en om de lichamelijke verzorging te onderhouden.

Dit werd soms opgevat als een frase die verwijst naar jeugdigen die onder de jeugdbescherming vallen. Het resultaat kan dan zijn dat in jeugdbeschermingsgevallen de schaal te weinig differentieert, omdat deze gevallen vaak de score krijgen van dit ene ankerpunt. Om de geconstateerde problemen te omzeilen is gekozen voor een volgende opzet:

- elke schaal bevat vijf ankerpunten met enkele termen als omschrijving;
- elke schaal heeft een continu karakter: men mag op elke schaal ergens tussen de 1 en de 5 een punt kiezen, afhankelijk van het ernstniveau (er hoeft niet precies bij een ankerpunten gescoord te worden, het mag ook ergens tussen twee ankerpunten);
- aan elke schaal wordt een instrument gekoppeld dat helpt het ernstniveau op de STEP-schaal te bepalen; hiervoor worden instrumenten van niveau II gebruikt (zie verderop in deze paragraaf).

Het resultaat is een standaard die bestaat uit maximaal zes schalen of items, met per item één simpele score voor de ernsttaxatie. Belangrijk principe is nu dat de STEP op niveau I *altijd* wordt ingevuld, voor *elk* cliëntstelsel dat de screening in Bureau Jeugdzorg heeft gepasseerd. Voor de cliënten die na

de screening een indicatiebesluit krijgen, volstaat invulling van de STEP bij dat besluit. Er zijn twee redenen voor deze constructie. Ten eerste biedt het op een zeer algemeen niveau sturing aan de taxatie van de ernst van de problematiek in het primaire proces, dat verzekert dat er in de screening en bij de indicatiestelling voor de zes onderwerpen van de standaard aandacht is. Ten tweede biedt de standaard de basis voor de registratie met het oog op de hierboven genoemde doelen.

Ideaal gezien scoren twee informanten de STEP afzonderlijk: de hulpverlener en de cliënt. Langs deze weg ontstaat een goed beeld van de verschillende visies van deze twee partijen op de problematiek. In eerder stadium van dit project is echter besloten de ontwikkeling van taxatie in eerste instantie op de hulpverlener te richten. De uitwerking voor de cliënt kan eventueel in een vervolgproject gestalte krijgen

4.3 Niveau II. Taxatie-instrumenten op specifieke domeinen

Het tweede niveau biedt verdere operationalisaties binnen de domeinen van niveau I, gebruikmakend van nog vrij globale en breed dekkende instrumenten. Middelen die hier passen zijn bijvoorbeeld de L-HETS, de SDQ, de CAFAS. Ook zijn op niveau II instrumenten als de JIM-familie, de SAM, de VSPS en de RED te scharen. Tevens zijn hier relaties te leggen met bijvoorbeeld de operationalisaties die in de jeugdbescherming een belangrijke rol kunnen spelen, zoals de ernstniveaus van kindermishandeling⁷ en de verschillende instrumenten voor de taxatie van de kans op delinquentie of recidive. Met behulp van niveau-II-instrumenten zijn dus meer gestructureerde inschattingen te maken welk ernstniveau op de schalen van niveau I moet worden gescoord.

Hier stuiten we op een probleem. Omdat in de Bureaus Jeugdzorg bij de screening nauwelijks instrumenten worden gebruikt, zijn er geen middelen op niveau II voorhanden om de inschattingen op niveau I te ondersteunen.

Om dit op te lossen, is het volgende bedacht:

- In de Bureaus Jeugdzorg groeit de interesse voor de SDQ. Ook in de begeleidingscommissie werd door de vertegenwoordiger van de Bureaus Jeugdzorg uit het ROA-gebied ervoor gepleit een relatie te leggen tussen de STEP en de SDQ. Daar komt bij dat het Trimbos-instituut werkt aan de ontwikkeling van een uitgebreide versie van de SDQ (de SDQ+) voor de Bureaus Jeugdzorg, die te gebruiken is voor de screening op de aanwezigheid van psychiatrische problematiek. Enkele locaties van Bureau Jeugdzorg in het ROA-gebied werken mee aan de ontwikkeling van dit screeningsinstrument. Om deze redenen is in dit project een koppeling gemaakt tussen de twee instrumenten: de STEP (niveau I) en de SDQ (niveau II).
- De SDQ is een zeer korte vragenlijst die uit twee delen bestaat:
 - een deel met 25 items aan de hand waarvan de *aard* van de problematiek van de jeugdige kan worden bepaald (emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit, problemen met leeftijdsgenoten, problemen met prosociaal gedrag);
 - een zogeheten ‘impact’-deel met 5 items die de *ernst* van de problematiek van de jeugdige betreffen (mate van aanwezigheid van de problemen, duur van de problemen, de mate waarin het kind lijdt onder de problemen, de gevolgen van de problemen voor de uiteenlopende levensgebieden van het kind, de mate waarin de problemen het gezin belasten).Wij hebben het ‘impact’-deel nu als niveau II-instrument gekoppeld aan de STEP.
- De SDQ is een instrument dat alleen het functioneren van het kind belicht en de gevolgen van dat functioneren voor het kind en zijn omgeving. Het instrument brengt niet de kwaliteit van de opvoedingsomgeving in beeld. De SDQ kan dan ook alleen aan de STEP-schaal voor het functioneren van de jeugdige (STEP-FJ) gekoppeld worden. Voor de ondersteuning van de taxatie van de kwaliteit van de omgeving (STEP-KO), de risico’s voor de verdere ontwikkeling van het kind (STEP-RJ) en de risico’s voor de omgeving (STEP-RO) zijn daarom items gemaakt analoog

⁷ Willems, J.C.M. (1999). *Wie zal de opvoeders opvoeden? Kindermishandeling en recht van het kind op persoonswording*. Den Haag: Asser Press.

aan die van de STEP-FJ en STEP-KO. In dezelfde stijl zijn enkele items ontwikkeld om de taxatie van de zorgzwaarte (STEP-ZZ) te ondersteunen.

- De SDQ wordt door de jeugdige, de ouder en/of de leerkracht ingevuld. Bij de STEP treedt echter de hulpverlener als informant op. Om bij de koppeling van de SDQ aan de STEP geen informantenprobleem te krijgen, is in het kader van dit project een hulpverlenersvariant van de relevante onderdelen van de SDQ gemaakt.
- Het 'impact'-deel van de SDQ bevat per item vier antwoordmogelijkheden (bijvoorbeeld: [1] Geen problemen; [2] Kleine problemen; [3] Duidelijke problemen; [4] Zware problemen). Om de spreiding van scores op de STEP zo groot mogelijk te maken, is bij de omwerking van de SDQ-vragen het aantal schaalpunten waarop een hulpverlener kan scoren uitgebreid (bijvoorbeeld: [1] Geen of hoogstens normale problemen; [2] Kleine of lichte problemen; [3] Matige problemen; [4] Zware problemen; [5] Zeer zware tot extreme problemen).

Het resultaat is een eenvoudige set van 21 items (vragen) die behulpzaam zijn bij het taxeren van de ernst van de problematiek op de zes schalen (domeinen) van de STEP. De set vragen is als scoringshulp bij de STEP gevoegd. Een volledige weergave van de scoringshulp is te vinden in bijlage 1. Bijlage 2 toont in detail de relatie tussen het 'impact'-deel van de SDQ en de vragen van de scoringshulp van de STEP-FJ. Tabel 1 biedt een overzicht van de items en de schalen.

Tabel 1. Overzicht van de schalen en items van de STEP

Schaal	Item*
Functioneren Jeugdige (STEP-FJ)	Item 1: Heeft de jeugdige problemen op één of meer van de aspecten van persoonlijk functioneren? Item 2: Hoe lang bestaan voorkomende problemen van de jeugdige? Item 3: Hoe erg is de jeugdige door persoonlijke of omgevingsproblemen van slag? Item 4: Belemmert het functioneren van de jeugdige zijn dagelijks leven op vier belangrijkste levensgebieden?*** Item 5: Vormt het functioneren van de jeugdige een belasting voor de overige leden van de thuissituatie?
Kwaliteit Omgeving (STEP-KO)	Item 1: Zijn er problemen met de kwaliteit van de primaire opvoedingsomgeving of het primaire sociale netwerk? Item 2: Zijn er problemen op de belangrijkste aspecten van de overige omgeving? Item 3: Hoe lang bestaan voorkomende problemen in de omgeving? Item 4: Is er iemand die de jeugdige steunt (opvangs, problemen helpt oplossen)? Item 5: Hoezeer vormt de omgeving (alles bij elkaar) een risicofactor voor de jeugdige?
Risico Jeugdige (STEP-RJ)	Item 1: Is er kans dat de jeugdige over 6 maanden (nog) problemen heeft op aspecten van functioneren? Item 2: Hoe erg zal de jeugdige bij persoonlijke of omgevingsproblemen van slag zijn? Item 3: Zal het functioneren het dagelijks leven van de jeugdige beïnvloeden? Item 4: Zal het functioneren van de jeugdige een belasting voor de overige leden van de thuissituatie vormen?
Risico Omgeving (STEP-RO)	Item 1: Is er kans dat het functioneren van de jeugdige over 6 maanden een last voor de omgeving oplevert? Item 2: Hoe groot is het risico dat de jeugdige de omgeving materiële, fysieke of psychische schade berokkent? Item 3: Als er kans is dat de jeugdige de omgeving schade berokkent, hoe groot kan die schade dan zijn?
Zwaarte Zorg (STEP-ZZ)	Item 1: Wat voor zorg is er nodig? Item 2: Hoe lang zal het hulpverleningstraject naar schatting duren? Item 3: Hoe groot is de intensiteit van de contacten?
Urgentie Zorg (STEP-UZ)	Item 1: Hoe zwaar schat u de urgentie van de zorg in?

* De items zijn hier verkort weergegeven. Voor volledige weergave van items en antwoordmogelijkheden, zie bijlage 1.

** In de scoringshulp moet voor vier leefgebieden worden aangegeven in welke mate het functioneren is belemmerd: functioneren thuis, het functioneren in betekenisvolle relaties, het gedrag op de crèche / leren op school / presteren op werk en het maatschappelijk functioneren.

Bij de scoringshulp is een handleiding gemaakt waaruit gebruikers instructies kunnen halen voor het beantwoorden van de vragen. De handleiding is tevens te gebruiken voor trainingsdoeleinden. De eerder uitgewerkte ankerpunten van de nulversie van de STEP (zie paragraaf 4.2) zijn in deze handleiding verwerkt. Een voorlopig scoringssysteem helpt de schalen op niveau II te koppelen aan de STEP-schalen van niveau I. Dit scoringssysteem kan op grond van onderzoek worden aangescherpt.

4.4 Niveau III. Specifieke taxaties

Het derde niveau bestaat uit een gedetailleerde differentiatie aan instrumenten, toegespitst op de specifieke gebruiker, een bepaalde samenstelling van het cliëntsysteem, een specifieke vraagstelling, etc. Het gaat hier om de brede variëteit aan tests en vragenlijsten die voor de praktijk beschikbaar is (bijvoorbeeld NOSI, CBCL, SAS-K etc.). Instrumentgebruik op dit niveau is optioneel. Voor zover er sprake is van een instrument dat – al dan niet op grond van afspraken - veelvuldig gebruikt wordt kan een conversiemogelijkheid van scores naar de STEP worden onderzocht. Die onderneming valt buiten het bestek van dit project.

5. De kwaliteit van de STEP en de scoringshulp

5.1 Doel en opzet van het onderzoek

De allereerste versies van de STEP en de daaraan gekoppelde scoringshulp (hier verder samen aangeduid als ‘de STEP’) zijn in kleinschalige praktijkproeven op bruikbaarheid getoetst. Op grond daarvan zijn vele bijstellingen doorgevoerd. In de laatste fase van het project is het onderhavige gebruiksonderzoek uitgevoerd. Daarbij komen aandachtspunten aan de orde die bij de beoordeling van de kwaliteit van een instrument gebruikelijk zijn⁸. Het doel daarvan is tweeledig:

- De proef moet gegevens bieden voor de bepaling van de psychometrische kwaliteit van het instrument (met name de dekking en de betrouwbaarheid).
- Duidelijk moet worden wat de hanteerbaarheid is van het instrument in de dagelijkse praktijk.

Ten aanzien van het laatste doel geldt nog een bijzonder aandachtspunt. Bij de invoering van de STEP werd met name in Bureau Jeugdzorg Amsterdam nadrukkelijk zorgen geuit over de omvang van het instrument. Kennelijk geldt een taxatie-instrument met 21 items toch nog als een te grote belasting van de werkers. Met de opdrachtgever is daarom afgesproken dat de proef zal moeten uitwijzen of het aantal items van het instrument wellicht nog kleiner kan.

In het onderzoek is de STEP op een aantal locaties van Bureau Jeugdzorg (Agglomeratie Amsterdam en Midden-Holland) en één locatie van een zorgaanbieder (SaC-Amsterdam) ingevoerd. Bij de Bureaus Jeugdzorg is gekozen voor inzet van de STEP nadat de informatieverzameling in het kader van de screening is afgerond en men op het punt staat een beslissing te nemen over het vervolg. Deze plaats moet een streng gebruikersonderzoek opleveren: het instrument moet psychometrisch gedegen en praktisch hanteerbaar zijn bij een minimum aan informatie. Met de deelname van SaC-Amsterdam kan worden gekeken of eventuele problemen met de STEP typerend zijn voor het Bureau Jeugdzorg of meer algemeen van karakter zijn.

Bij elke ingevulde STEP zijn zeven evaluatievragen gesteld. Deze hadden betrekking op de tijd die nodig was voor het gebruik van de STEP, hoe gemakkelijk men het invullen vond en welke onduidelijkheden of problemen er optraden. Bijlage 3 geeft het evaluatie-formulier weer.

De gegevensverzameling is in november 2002 gestart en kon medio september 2003 worden afgerond. Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal STEP- en evaluatie-formulieren dat uiteindelijk in de analyses is meegenomen.

Tabel 2. Deelnemende instellingen en aantal cases in de analyse

	N (%)
Aantal ingevulde STEP-formulieren verwacht	± 600
Aantal ingevulde STEP-formulieren ontvangen	551
Aantal STEP's bruikbaar ^A van	
Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam	315 (59,0)
Bureau Jeugdzorg Midden-Holland	189 (35,3)
SaC-Amsterdam	27 (5,0)
Onbekend	4 (0,7)
Totaal aantal bruikbare STEP's	535 (100,0)
Aantal daarbij bruikbare evaluatie-formulieren ^B	454 (84,9)

^A Volledig STEP-profiel ingevuld of te berekenen

^B Er is minstens één item van het formulier ingevuld

⁸ Zie T.A. van Yperen (1995). *Het gebruik van instrumenten. Registratie in de jeugdzorg*. Utrecht: NIZW.

De opzet van het onderzoek ging uit van een gegevensverzameling over ruim 600 cases. Dat streefaantal gold met name om voldoende spreiding te verkrijgen over de verschillende leeftijden, soorten problematiek, culturele achtergrond et cetera. Het aantal geretourneerde STEP's is wat minder dan gepland, maar niettemin ruim voldoende om de benodigde analyses uit te voeren. De respons op de evaluatie-formulieren is beduidend minder. Maar ook hiervoor geldt dat er nog ruimschoots voldoende exemplaren zijn om in de analyses te verwerken.

Een beperkt aantal van de ontvangen formulieren bleek onbruikbaar omdat afzonderlijke items van de STEP niet waren ingevuld. In de meeste gevallen ging het daar om jeugdigen of gezinnen waarvan de contacten werden afgebroken en de desbetreffende hulpverlener niet voldoende informatie hand om de STEP in te vullen. In een aantal gevallen vulden de hulpverleners wel de items van de scoringshulp in, maar berekenden zij geen totaalscores, maakten zij daarbij fouten, of konden zij niet goed uit de voeten met het scoringssysteem. Bij de verslaggeving over de hanteerbaarheid komt dit verder aan de orde. Hier is het van belang te melden dat bij alle analyses is uitgegaan van de scores op de afzonderlijke items en de op basis daarvan door ons (met de computer) berekende STEP-scores.

5.2 Deelnemende locaties en codeurs

Zoals gezegd hebben drie instellingen deelgenomen aan het onderzoek.

- *Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA)* bestrijkt een werkgebied dat verdeeld is in tien regio's, zes in Amsterdam en vier daarbuiten. Iedere regio heeft een eigen voordeurteam.
- *Bureau Jeugdzorg Midden Holland* heeft als bijzonderheid dat het samen met de medewerkers van de Riagg een voordeurteam heeft gevormd waarin verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn. Voor het onderzoek heeft dit als belangrijk voordeel dat het STEP-formulier in Gouda gebruikt (en beoordeeld) werd door intakekers met uiteenlopende opleiding en ervaring.
- *SaC-Amsterdam Jeugdzorg* is een multifunctionele organisatie die in het zelfde werkgebied opereert als het BJAA. Ook al vindt bij een zorgaanbieder in de regel geen diagnostiek plaats, er is doorgaans wel een intake- of welkomsgesprek en soms wordt daarbij ook gebruik gemaakt van gestandaardiseerde instrumenten. Bij een aantal afdelingen van SaC-Amsterdam is hiervoor – in het kader van het onderzoek - tijdelijk de STEP gebruikt.

Om de praktijkwerkers goed voor te bereiden, zijn de deelnemende instellingen tevoren voorzien van informatie over de achtergronden en de bedoelingen van het onderzoek. Er zijn verschillende stukken verspreid waarin de ontwikkeling van de STEP wordt toegelicht. Daarnaast is een uitgebreide handleiding beschikbaar gesteld aan iedere praktijkwerker die meedeed. Bovendien hebben er op een aantal locaties voorlichtings- en instructiebijeenkomsten plaatsgevonden.

De deelnemende codeurs waren over het algemeen degenen die met een jeugdige, opvoeders of een gezin een intake-gesprek voeren. Voor dit onderzoek hebben zij dat gedaan op de manier die voor hen gebruikelijk is. Na afloop van het gesprek of – wanneer zij aanvullende informatie nodig hadden – zo snel mogelijk daarna vulden zij het STEP-formulier en het bijbehorende evaluatieformulier in. In totaal heeft een groot aantal (109) codeurs STEP-formulieren ingevuld. Dit aantal is verklaarbaar uit enerzijds de lange periode waarover de dataverzameling heeft plaatsgevonden (van november 2002 tot medio september 2003) en anderzijds de grote werkdruk en de snelle personeelwisselingen waarmee Bureaus Jeugdzorg te maken hebben. Daardoor hebben veel codeurs niet meer dan enkele STEP-formulieren ingevuld (24 hebben er slechts één gedaan). In tabel 3 is het aantal lijsten te zien dat per codeur is geleverd. Er zijn slechts 13 codeurs die er tien of meer hebben aangeleverd.

Tabel 3. Aantal STEP's per codeur (N=109)

	N	(%)
1-4 STEP's ingevuld	69	(63)
5-9 STEP's ingevuld	27	(24)
10 of meer STEP's ingevuld	<u>13</u>	(<u>13</u>)
Totaal	109	(100)

Van de 109 codeurs hebben er 80 op een apart deelnemersformulier enkele vragen over hun persoon beantwoord. Tabel 4 geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken.

Tabel 4. Enkele kenmerken van de deelnemende codeurs (N=80)

A. Functie	N	B. Opleiding	N	C. Aantal jaren ervaring in dit werk	N
Jeugdhulpverlener	22	HBO-MWD	29	Van 0 tot 1 jaar	10
Ambulant hulpverlener	22	HBO-SPH	15	Van 1 tot 2 jaar	13
Maatschappelijk werker (MW)	8	HBO-SPH en Pedagogiek	7	Van 2 tot 4 jaar	13
MW / jeugdhulpverlener	5	HBO-IW	7	Van 4 tot 6 jaar	9
Stagiaire	5	Pedagogiek	6	Van 6 tot 10 jaar	10
Voordeur(mede)werker	4	Orthopedagogiek	5	Van 10 tot 15 jaar	15
Crisisinterventiewerker	3	Psychologie	5	Meer dan 15 jaar	3
Gezinsgroepswerker	3	VO	3	Onbekend	<u>36</u>
Overig	8	MW-VO	2		
Onbekend	<u>29</u>	HBO-MWD en Sociologie	1		
Totaal	80	Onbekend	<u>29</u>		
		Totaal	80	Totaal	80

Op het deelnemersformulier konden de codeurs bij enkele open vragen aangeven wat hun functie is, welke opleiding zij hebben gevolgd en hoeveel ervaring zij hebben. Doordat zij dit zelf konden aangeven, staan er bij de functie en de opleiding ongelijksoortige aanduidingen naast elkaar.

Wat betreft de opleiding is duidelijk dat bij de deelnemers aan dit onderzoek hoogopgeleide mensen aan de voordeur staan. De 80 codeurs van wie dit bekend is, hebben allemaal een opleiding op HBO- of WO-niveau. Het valt op dat de grootste groep gevormd wordt door degenen die HBO-MWD hebben gedaan, een opleiding die niet specifiek op het werk in de jeugdzorg is gericht.

Bij het aantal jaren ervaring is een grote spreiding te zien: van een half jaar tot 25 jaar. Het valt op dat een derde op niet meer dan hooguit twee jaar ervaring kan bogen. Het is echter mogelijk dat dit mensen zijn die eerder in een andere setting hebben gewerkt en dat zij deze ervaring hier niet hebben meegeteld. Het aantal jaren ervaring dat in de tabel wordt getoond, kan dus een onderschatting zijn.

5.3 Kenmerken van de onderzoeksgroep

Tabel 5 (zie de volgende pagina) geeft een beeld van de kenmerken van de jeugdigen en gezinnen in het onderzoek. Er zijn geen aanwijzingen dat de karakteristieken van de onderzoeksgroep sterk afwijken van de populatiekenmerken van de Bureaus Jeugdzorg in het algemeen. Het invullen van de STEP-formulieren was voor de deelnemende teams onderdeel van het gewone werkproces en de jeugdigen voor wie dat gebeurde, onderscheidden zich in geen enkel opzicht van andere jeugdigen die bij het Bureau Jeugdzorg terecht komen. Dit is duidelijk geworden uit mondelinge toelichting van de contactpersonen bij de teams. Vergelijking met de populatie bleek helaas niet mogelijk omdat op de kenmerken in Tabel 5 geen geaggregeerde gegevens beschikbaar zijn: niet per team, niet per regio en

landelijk ook niet. Alleen ten aanzien van het juridisch kader geldt er een groot verschil: in de onderzoeksgroep is het aantal jeugdigen die hulp krijgen in het kader van (V)OTS, (voorlopige) voogdij of reclassering sterk ondervertegenwoordigd. Dat komt doordat de studie zich voornamelijk heeft gericht op het gebruik van de STEP bij de voordeur van Bureau Jeugdzorg. Jeugdigen die het Bureau Jeugdzorg in het kader van niet-vrijwillige hulp instromen, doen dat vaak niet via voordeurmedewerkers, maar via functies en functionarissen achter die voordeur (bijvoorbeeld bij de indicatiestelling).

De consequentie is dat het onderhavige onderzoek voornamelijk geldt als een proef met de STEP in het circuit van de vrijwillige hulpverlening. Ter aanvulling zou een proef opgezet moeten worden met het gebruik van de STEP bij de Raad voor de Kinderbescherming, de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling en de (Gezins)voogdij. In hoofdstuk 6 komt dit punt terug.

Tabel 5. Kenmerken van de onderzoeksgroep (N=535)

		N (%)
Leeftijd	0-2 jaar	12 (2.2)
	3-5 jaar	66 (12.3)
	6-9 jaar	147 (27.5)
	10-12 jaar	111 (20.7)
	13-16 jaar	156 (29.2)
	16-21	41 (7.7)
	Onbekend	2 (0.4)
Gemiddeld:	11 jaar; 0 maanden	
Sekse	Jongen	290 (54.2)
	Meisje	239 (44.7)
	Onbekend	6 (1.1)
Cultuur	Nederlands	326 (60.9)
	Anders	205 (38.4)
	Onbekend	4 (0.7)
Leefverband	Thuis	452 (84.5)
	Anders (bij familie, vrienden, alleenwonend)	59 (11.0)
	Onbekend	24 (4.5)
Gezinssituatie	Tweeoudergezin	297 (55.5)
	Eenoudergezin	212 (39.6)
	Overig / Onbekend	29 (4.9)
Dagbesteding	School	452 (84.4)
	Werk	8 (1.5)
	Overig	57 (10.7)
	Onbekend	18 (3.4)
Aard problematiek	Psychosociaal functioneren jeugdige	366 (68.4)
	Lichamelijke gezondheid / functioneren	52 (9.7)
	Vaardigheden / verstandelijke ontwikkeling	92 (17.2)
	Gezin en opvoeding	326 (60.9)
	Omgeving jeugdige	95 (17.8)
	Overige problemen	78 (14.6)
	Niet gespecificeerd / Onbekend	20 (3.7)
Juridisch kader	Vrijwillige hulp	489 (91.4)
	(V)OTS	16 (3.0)
	(Voorlopige) voogdij	4 (0.7)
	Jeugdreclassering	1 (0.2)
	Onbekend	25 (4.7)

5.4 Beschrijving van toegekende ernstscores

Er kan alleen sprake zijn van een nuttig instrument, als de scores op de STEP-schalen een voldoende spreiding vertonen. Immers, alleen dan maakt het instrument onderscheid in de mate van ernst, gemeten op de verschillende aspecten van dit concept. Items of schalen die weinig of geen spreiding vertonen, kunnen net zo goed vervallen. De ideale verdeling van scores heeft de vorm van een piek in het midden van de antwoordmogelijkheden of de schaal (daar vinden we de meeste cases) met

gelijkmatig afnemende aantallen cases naar de extremen van de antwoordmogelijkheden of de schaal (weinig cases scoren extreem laag of extreem hoog). Een ongunstige verdeling is op te sporen door de scorepatronen op vier kenmerken te onderzoeken:

- De *gemiddelde* score ligt niet ergens in het midden, maar dicht bij een uiteinde van de schaal.
 - De spreiding van de scores (uitgedrukt in de *standaarddeviatie*) rond het gemiddelde is te weinig.
 - De ‘piek’ in de scores helt over naar een uiteinde van de schaal (de zogeheten *scheefheid*).
 - De *frequentieverdeling* van de scores op de schaal vertoont op het oog vreemde pieken of dalen.
- Vertoont een verdeling één of meer van deze kenmerken, dan komt het betreffende item of de schaal eventueel in aanmerking om verwijderd of verbouwd te worden.

In bijlage 4 zijn de scores op de afzonderlijke items van de STEP weergegeven. Inspectie van deze scores leert dat de volgende items een ongunstige spreiding vertonen:

- Functioneren Jeugdige (FJ), item 2: *Hoe lang bestaan de problemen?* Er is hier sprake van een zeer scheve verdeling: zeker 85 procent van de jeugdigen scoren in de rubrieken ‘[4] 6 tot 12 maanden’ of ‘[5] meer dan 12 maanden’. Het gevolg is dat de gemiddelde score op dit item hoog is (4,47).
- Risico Omgeving (RO), item 2: *Hoe groot is het risico op schade aan de omgeving?* Ook hier zien we een scheve verdeling: 73 procent scoort op de rubrieken ‘[1] Geen of normaal risico’ en ‘[2] Licht risico’. De gemiddelde score op het item is laag (1,72).
- Risico Omgeving (RO), item 3: *Hoe groot kan de schade aan de omgeving zijn?* Voor dit item geldt hetzelfde als bij item 2 van de RO-schaal, zij het dat de trend nog sterker is: 82 procent scoort op de eerste twee antwoordmogelijkheden.
- Zwaarte Zorg (ZZ), item 3: *Hoe groot is de intensiteit van de contacten?* Hier scoort 81 procent op de antwoordrubrieken ‘[2] Licht (hoogstens 2-4 contacten per maand)’ en ‘[3] Matig zwaar (gemiddeld meer dan 1 contact per week)’. Het gemiddelde op dit item (2,4) is niet afwijkend.

Het is niet verstandig om alleen op grond van deze resultaten te besluiten de genoemde items te verwijderen of te verbouwen. Bijvoorbeeld, bij de vraag hoe lang de problemen al bestaan (FJ item 2), kan het juist informatief zijn om zowel de kleine groep met de kort-bestaande problemen als de grote groep met de langer bestaande problemen met behulp van de overige items nader te differentiëren. Die vlieger gaat voor de RO-schaal echter niet op. Immers, twee van de drie items van deze schaal hebben een ongunstige verdeling. Dat is een signaal dat de schaal niet goed is opgebouwd.

In het voorgaande is de verdeling van de scores op de afzonderlijke *items* geïnspecteerd. Tabel 6 en figuur 3 laten zien hoe de spreiding van de scores is op de verschillende STEP-schalen.

Tabel 6. Overzicht van de verdeling van de scores op de STEP-schalen (N=535).

Schaal	Aantal items	Mogelijk score-bereik (min.-max.)	Bereik toegekende scores (min.-max.)	Gemiddelde ^A	Standaarddeviatie ^A	Scheefheid ^A
Functioneren Jeugdige (FJ)	5	5 – 25	5 – 25	15.23	3.02	-.31
Kwaliteit Omgeving (KO)	5	5 – 25	5 – 24	12.74	4.41	-.17
Risico Jeugdige (RJ)	4	4 – 20	4 – 20	10.95	2.9	.23
Risico Omgeving (RO)	3	3 – 15	3 – 15	6.04	2.73	.70
Zwaarte Zorg (ZZ)	3	3 – 20	3 – 20	10.62	3.6	.41
Urgentie Zorg (UZ)	1	1 – 5	1 – 5	2.4	.78	.82

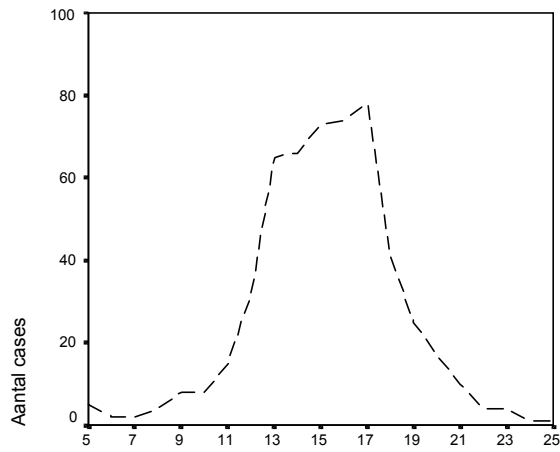
^A Gehanteerde vuistregels voor bepalen ongunstige verdeling:

- gemiddelde bij FJ en KO lager dan 9 of hoger dan 21, bij RJ resp. 7 of 17, bij RO resp. 5½ of 12½, bij ZZ resp. 6½ of 16½, bij UZ resp. 2 of 4, standaarddeviatie kleiner dan .50 of
- standaarddeviatie (spreiding van scores rond het gemiddelde) bij FJ en KO kleiner dan 2.1; bij RJ 1.7; bij RO 1.3; bij ZZ 1.8; bij UZ kleiner dan .50 of
- scheefheid (mate van opeenhoping van scores richting de extremen van de schaal) lager dan –1 of hoger dan 1.

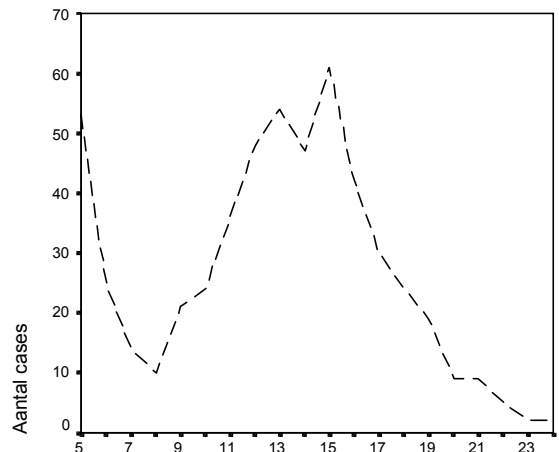
De tabel toont dat geen van de schalen een ongunstige verdeling van scores heeft. Voor de FJ-, RO- en ZZ-schaal geldt dat de slechte spreiding van de scores op de items hier kennelijk wordt gecompenseerd door een gunstige verdeling bij de andere items. Daarbij hoort de kanttekening dat aan de gemiddelden te zien is dat de RO-schaal over het algemeen nog wel erg laag scoort.

Figuur 3 (zie de volgende pagina) biedt de mogelijkheid om de verdeling van de scores op de schalen visueel nader te inspecteren. De scheve verdeling van de RO-schaal valt ook hier op: er is een forse opeenhoping bij de lage scores. De figuur laat ook bij andere schalen belangrijke verschijnselen zien. Voor de Kwaliteit Omgeving (KO) geldt dat er een relatief grote groep jeugdigen is waarbij de omgeving normaal is. Dat wekt geen verbazing: bij Bureau Jeugdzorg melden zich geregeld cliënten waarbij er sprake is van ernstige kindproblematiek – zoals een ontwikkelingsstoornis – zonder dat er sprake is van een gebrekkige kwaliteit van de opvoedingsomgeving.

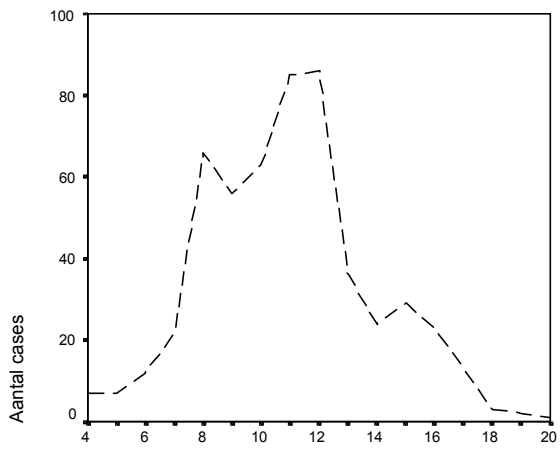
Figuur 3. Spreiding van scores op de STEP-schalen (N=535)

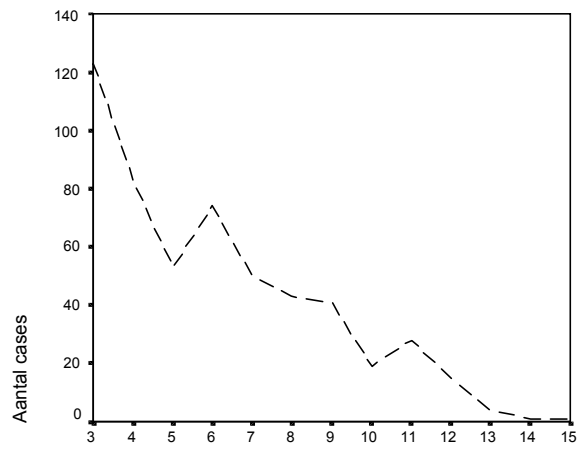
Score op schaal Functioneren Jeugdige (FJ)

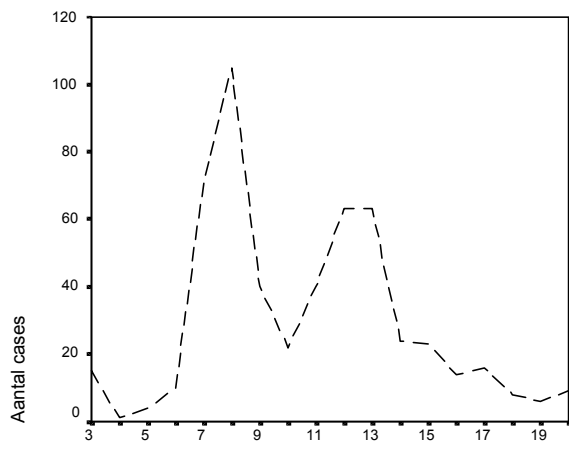
Score op schaal Kwaliteit Omgeving (KO)

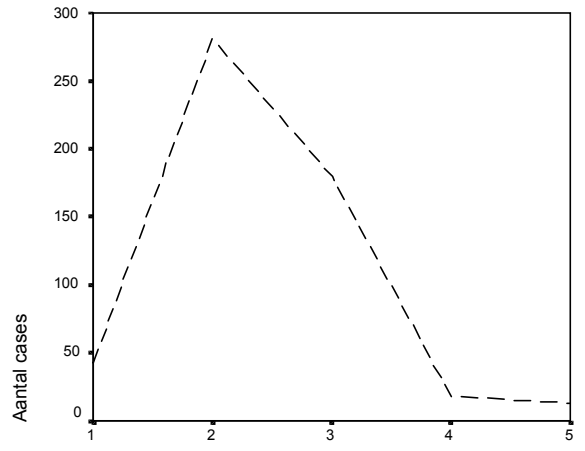
Score op schaal Risico Jeugdige (RJ)

Score op schaal Risico Omgeving (RO)

Score op schaal Zwaarte Zorg (ZZ)

Score op schaal Urgentie Zorg (UZ)

De schaal voor de Zwaarte Zorg (ZZ) laat duidelijk twee pieken zien: een grote piek bij de lichte en een kleinere piek bij de matig zware hulp. Wat hier mogelijk speelt is dat er een onderscheid is in een grote groep die voor lichte (vrij toegankelijke) ambulante hulp in aanmerking komt en een groep waarbij de hulpverlener denkt aan kortdurende (geïndiceerde) intensieve ambulante hulp.

Conclusie

Op basis van deze analyse is de conclusie dat met name de schaal Risico Omgeving (RO) en de bijbehorende items ongunstige verdelingen laten zien. Dit vormt een aanwijzing dat de schaal verwijderd of verbouwd moet worden.

5.5 Interne consistentie en redundantie

Bij de interne consistentie van een instrument gaat het om de vraag in hoeverre de schalen en de items per schaal daadwerkelijk bij elkaar passen. Een hoge interne consistentie geeft aan dat schalen en items steeds ongeveer hetzelfde meten. Voor een deel is dat een gunstige eigenschap van een instrument: hoe meer schalen en items ongeveer hetzelfde meten, hoe stelliger is te zeggen dat de schaal of het instrument één ding meet (namelijk: ernst). Maar een hoge interne consistentie heeft ook een schaduwzijde: hoe meer schalen en items hetzelfde meten, hoe meer overlap er kennelijk in het instrument zit (zogenoemde redundantie). Van praktisch oogpunt is een hoge redundantie ongewenst, omdat herhaald meten inhoudt dat er inefficiënt met kostbare tijd wordt omgesprongen. Een hoge mate van redundantie is vanuit dat oogpunt aanleiding om items of schalen uit het instrument te verwijderen. Immers, dat zal toch nauwelijks tot informatieverlies leiden.

Tabel 7 geeft weer wat de interne consistentie en de redundantie van de STEP-schalen is. Als maat is de Chronbach alpha gebruikt. Voor ons doel is een alpha van .60-.80 gunstig; er is dan sprake van een redelijke interne consistentie met een matige redundantie. Een alpha van meer dan .80 wijst op voldoende interne consistentie, maar ook op een (te) hoge redundantie.

Tabel 7. Interne consistentie en redundantie van de afzonderlijke STEP-schalen

Schaal	Aantal items	Alpha	Oordeel ^A		Alpha bij verwijderen van één item ^C
			Interne consistentie	Redundantie	
Functioneren Jeugdige (FJ)	5 items	.73	+	+	.61-.76
Kwaliteit Omgeving (KO)	5 items	.81	++	-	.73-.81
Risico Jeugdige (RJ)	4 items	.84	++	-	.76-.83
Risico Omgeving (RO)	3 items	.89	++	-	.78-.91
Zwaarte Zorg (ZZ)	3 items	.72	+	+	.59-.69
Urgentie Zorg (UZ)	1 item ^B	Nvt	Nvt	nvt	Nvt

^A Interne consistentie: -- = slecht (<.40); - = matig (.41-.60); + = redelijk (.61-.80); ++ = voldoende (>.80)

Redundantie: -- = zeer hoog (>.90); - = hoog (.81-.90); + matig (.61-.80); ++ laag (<.60).

^B Bij een schaal met 1 item is het niet mogelijk en zinvol om te spreken van interne consistentie en redundantie.

^C De range geeft de hoogste en de laagste alpha aan die gevonden wordt als de interne consistentie wordt berekend bij weglating van steeds één item van de schaal.

De analyse geeft aan dat de FJ- en ZZ-schaal bij beide kwaliteitsaspecten positief uit de bus komen: de interne consistentie is redelijk en de redundantie matig. Voor de KO-, RJ- en RO-schaal ligt dat anders: hier wijst de alpha op een voldoende interne consistentie maar een hoge redundantie. Voor de KO-schaal is de schade nog beperkt, omdat de alpha net boven de .80 scoort. Bij RJ en RO ligt de alpha echter een stuk hoger dan .80. De analyse laat ook zien dat als er bij RJ één item wordt verwijderd er geen tot een lichte verbetering optreedt (de alpha schommelt dan – afhankelijk van welk item uit de schaal wordt weggelaten – tussen .76 en .83). Bij RO kan een dergelijke ingreep zelfs tot een verslechtering leiden: als item 1 (*Zal de jeugdige last voor omgeving zijn?*) uit deze schaal wordt

verwijderd, stijgt de alpha naar .91. Dat komt door het feit dat de twee overige items van de STEP vaak hetzelfde scoren en dus zeer redundant zijn.

De mate van interne consistentie en redundantie is ook op het niveau van de totaalscores van de STEP-schalen te onderzoeken. De opbouw van de STEP is gebaseerd op de veronderstelling dat het concept 'ernst' het beste gemeten kan worden met zes afzonderlijke schaaltes, elk met een aantal items. De samenhang tussen de verschillende schalen moet dan zo laag mogelijk zijn. Hoe hoger de correlatie tussen de schalen, hoe minder reden er is om van te onderscheiden aspecten te spreken en hoe meer reden er is om schalen samen te voegen of van twee sterk gelijke schalen er één te verwijderen. Voor de algemene samenhang tussen de schalen vinden we hier een alpha van .60 of lager gunstig: er dan sprake van lage redundantie. Ook is het van belang om paarsgewijs de correlatie tussen twee schalen te inspecteren. Is deze lager of gelijk aan .60, dan is er weinig reden de twee schalen samen te voegen. Komt de correlatie echter boven de .60, dan is een samenvoeging te overwegen. Tabel 8 geeft een overzicht.

Tabel 8. Intercorrelatie, interne consistentie en redundantie totaalscores STEP-schalen

Schaal	Pearson correlatie totale schaalscore met: ^A						Alpha alle schalen
	FJ	KO	RJ	RO	ZZ	UZ	
Functioneren Jeugdige (FJ)		.37	[.79]	.60	.42	.37	.81 (Ongunstig)
Kwaliteit Omgeving (KO)	.37		.47	.40	.42	.42	
Risico Jeugdige (RJ)	[.79]	.47		[.72]	.52	.48	
Risico Omgeving (RO)	.60	.40	[.72]		.46	.37	
Zwaarte Zorg (ZZ)	.42	.42	.52	.46		.48	
Urgentie Zorg (UZ)	.37	.42	.48	.37	.48		

^A Correlaties tussen vierkante haakjes duiden op een correlatie hoger dan .60

De tabel wijst op het volgende. In de eerste plaats komt de alpha veel hoger uit dan .60, namelijk op .81. Dit vormt een signaal dat er te weinig sprake is van te onderscheiden aspecten die met afzonderlijke schalen gemeten moeten worden. Inspectie van de correlaties tussen tweetallen van schalen laat zien dat vooral de schalen Functioneren Jeugdige (FJ) en Risico Jeugdige (RJ) redundant ten opzichte van elkaar zijn: als op de ene schaal hoog wordt gescoord, geldt dat ook voor de andere. Hetzelfde geldt voor de schalen Risico Jeugdige (RJ) en Risico Omgeving (RO). De kans is daarom groot dat als de FJ-, RJ- en RO-schalen in elkaar worden geschoven, de redundantie van de schaalopbouw van de STEP fors verlaagt.

Een goede manier om dit verder te onderzoeken, is door alle items van de STEP op één hoop te gooien en door vervolgens met behulp van een statistische techniek te bepalen welke items het beste bij elkaar in een schaal thuishoren. Deze techniek, de zogeheten 'principale componentanalyse', bepaalt op puur statistische gronden welke 'schalen' (hier genoemd 'componenten') er in een verzameling items zijn te onderscheiden. Tevens rekt de procedure uit hoe sterk elk item past bij ('laadt op') deze componenten. De gebruikers van deze procedure (wij dus) kijken vervolgens welke items met .50 of meer 'laden' op een component, en bepalen op grond daarvan de inhoudelijke betekenis en de naam van die component. Tabel 9 (zie volgende pagina) geeft de uitkomst van een dergelijke analyse weer.

Het eerste wat opvalt aan deze analyse is dat er niet slechts één component uit de analyse komt. Voor ons is dit een gunstig teken: het geeft aan dat het concept 'Ernst van de problematiek' inderdaad bestaat uit een aantal aspecten die elk met een schaal gemeten moeten worden. Maar het aantal componenten en de daarbij behorende items komt ook niet precies overeen met de oorspronkelijke indeling in zes schalen. De items worden door de procedure gespreid over vijf componenten.

- De eerste component lijkt veel op de schaal Functioneren Jeugdige (FJ), maar te zien is dat twee items van deze schaal aan andere componenten worden toegekend. Opvallend is verder dat er twee items uit de schaal Risico Jeugdige (RJ) aan de component worden toegevoegd. Dat is logisch, omdat eerder is gebleken dat de scores op de FJ- en de RJ-schaal vaak overeenkomen.
- De tweede component gaat over de duur van de problemen. Deze bestaat maar uit één item.

- De derde component wordt sterk bepaald door items uit de schalen Functioneren Jeugdige (FJ), Risico Jeugdige (RJ) en Risico Omgeving (RO) die de belasting en het risico van de problematiek van de jeugdige voor de omgeving in kaart brengen. Het item 'Kans op problemen persoonlijk functioneren?' is bij deze component een beetje vreemde eend in de bijt. Dit item blijkt ook op de eerste component Functioneren hoog te laden (wat inhoudelijk logischer is), maar valt daar net onder de grens van .50.
- De vierde component komt netjes overeen met de STEP-schaal voor de Kwaliteit Omgeving (KO).
- De vijfde component bevat alle items die betrekking hebben op de zwaarte van de zorg. De schaal voor de urgentie van de zorg laadt weliswaar ook hoog op deze component, maar net niet voldoende.

Tabel 9. Herordening van de items in componenten op basis van statistische technieken^A

Oorspronkelijke schalen en Items	Componenten en ladingen items ^B				
	Functioneren [E=1.44] ($\alpha=.85$)	Duur probleem [E=1.11] ($\alpha=nvt$)	Last voor omgeving [E=8.47] ($\alpha=.91$)	Kwaliteit omgeving [E=2.12] ($\alpha=.81$)	Benodigde zorg [E=1.14] ($\alpha=.72$)
Functioneren Jeugdige (STEP-FJ)					
Item 1: Problemen persoonlijk functioneren?	.58	.44	.36	.06	.21
Item 2: Hoe lang bestaan de problemen?	.11	.85	.10	-.01	.03
Item 3: Hoe erg is de jeugdige van slag?	.85	-.02	.11	.24	.00
Item 4: Hoeveel leefgebieden gescoord?	.53	.27	.36	-.03	.33
Item 5: Belasting voor overige leden thuis?	.19	.11	.78	.11	.11
Kwaliteit Omgeving (STEP-KO)					
Item 1: Kwaliteit opvoedingsomgeving of netwerk?	.21	-.10	.19	.75	.19
Item 2: Problemen overige omgeving?	.17	.05	.13	.74	.13
Item 3: Hoe lang bestaan problemen?	.03	.37	.01	.77	-.01
Item 4: Is er iemand die steunt?	.04	-.11	.30	.53	.21
Item 5: Hoezeer is omgeving risicofactor?	.18	-.10	.17	.79	.22
Risico Jeugdige (STEP-RJ)					
Item 1: Kans op problemen persoonlijk functioneren?	.48	.24	.52	.16	.29
Item 2: Hoe erg zal jeugdige van slag zijn?	.79	.01	.27	.23	.15
Item 3: Zal jeugdige op leefgebieden belemmerd zijn?	.51	.25	.48	.13	.30
Item 4: Zal functioneren belasting voor thuis zijn?	.21	.08	.78	.17	.17
Risico Omgeving (STEP-RO)					
Item 1: Zal jeugdige last voor omgeving zijn?	.22	.12	.78	.15	.25
Item 2: Hoe groot is het risico op schade omgeving	.15	-.03	.82	.20	.12
Item 3: Hoe groot kan die schade aan omgeving zijn?	.13	-.04	.81	.16	.16
Zwaarte Zorg (STEP-ZZ)					
Item 1: Wat voor zorg is er nodig?	.10	.12	.18	.18	.81
Item 2: Hoe lang zal de hulp duren?	.10	.27	.25	.19	.72
Item 3: Hoe groot is de intensiteit contacten?	.17	-.05	.18	.19	.80
Urgentie Zorg (STEP-UZ)					
Item 1: Hoe zwaar is de urgentie?	.39	-.28	.21	.29	.47

^A Principale componentanalyse. Componenten met een eigenwaarde (een maat voor de sterkte van de component) groter dan 1 zijn gehandhaafd. De totaal verklaarde variante met vijf componenten is 69%. Labels van de items zijn verkort.

^B Genoemd zijn van boven naar onder: de (op basis van itemladingen) geïnterpreteerde inhoudelijke betekenis van de component; [E] de eigenwaarde van de component; (α) de alpha van de groep gearceerde items; de afzonderlijke itemladingen. Itemladingen hoger dan .49 zijn gearceerd en bepalen de betekenis van de component.

Een blik op de alpha's in de kop van de tabel leert dat alle componenten redelijk tot voldoende intern consistent zijn. De items van met name de eerste component (Functioneren) en de derde (Last voor omgeving) blijken echter ook redundant: de alpha's liggen flink boven de .80. Dit biedt belangrijke aanknopingspunten voor verkorting van de STEP. De vraag is bijvoorbeeld of de schaal voor Risico

Jeugdige (RJ) niet beter kan vervallen, omdat deze blijkbaar ook al door items van de schaal Functioneren Jeugdige wordt gedekt. De schaal voor Risico Omgeving (RO) zou omgezet kunnen worden in één item dat de last of het risico voor de omgeving in het algemeen in kaart brengt, naast het item van de FJ-schaal dat de belasting voor de gezinsleden dekt.

Tabel 10 toont hoe de componentenanalyse eruit ziet als deze wijzigingen worden doorgevoerd tot een verkorte versie van de STEP: de zogeheten *Quick-STEP*.

Tabel 10. Componenten van de verkorte STEP (Quick-STEP)^A

Schalen en Items	Lading items op componenten ^B			
	Functioneren jeugdige ($\alpha=.78$)		Kwaliteit omgeving [E=5.56] ($\alpha=.81$)	Benodigde zorg [E=1.35] ($\alpha=.72$) ^C
	Problematiek [E=1.87]	Duur probleem [E=1.03]		
Functioneren Jeugdige (STEP-FJ-Revised; $\alpha=.78$)				
Item 1: Problemen persoonlijk functioneren?	.76	.32	.11	.18
Item 2: Hoe lang bestaan de problemen?	.25	.85	-.03	.07
Item 3: Hoe erg is de jeugdige van slag?	.64	-.10	.33	-.05
Item 4: Hoeveel leefgebieden gescoord?	.72	.15	.02	.29
Item 5: Belasting voor overige leden thuis?	.74	-.02	.14	.18
Item 6: Zal jeugdige last voor omgeving zijn? (RO-1)	.67	.02	.19	.35
Kwaliteit Omgeving (STEP-KO; $\alpha=.81$)				
Item 1: Kwaliteit opvoedingsomgeving of netwerk?	.20	-.10	.77	.20
Item 2: Problemen overige omgeving?	.14	.08	.75	.15
Item 3: Hoe lang bestaan problemen?	-.01	.43	.75	.02
Item 4: Is er iemand die steunt?	.23	-.20	.54	.21
Item 5: Hoezeer is omgeving risicofactor?	.16	-.11	.81	.23
Zwaarte Zorg (STEP-ZZ; $\alpha=.72$)				
Item 1: Wat voor zorg is er nodig?	.14	.01	.18	.84
Item 2: Hoe lang zal de hulp duren?	.25	.22	.18	.75
Item 3: Hoe groot is de intensiteit contacten?	.21	-.07	.20	.79
Urgentie Zorg (STEP-UZ; $\alpha=nvt$)				
Item 1: Hoe zwaar is de urgentie?'	.38	-.13	.34	.43

^A Principale componentanalyse. Componenten met een eigenwaarde (een maat voor de sterkte van de component) groter dan 1 zijn gehandhaafd. De totaal verklaarde variante met vier componenten is 65%. Labels van de items zijn verkort.

^B Genoemd zijn van boven naar onder: de (op basis van itemladingen) geïnterpreteerde inhoudelijke betekenis van de component; [E] de eigenwaarde van de component; (α) de alpha van de groep gearceerde items; de afzonderlijke itemladingen. Itemladingen hoger dan .49 zijn gearceerd en bepalen de betekenis van de component.

De statistisch onderscheiden componenten vallen nu in belangrijke mate samen met de schalen. De eerste twee componenten vormen samen de nieuwe schaal voor Functioneren Jeugdige (FJ-R, de R staat voor Revised). De derde component omvat de schaal Kwaliteit Omgeving (KO) en de vierde de schaal Zorg Zwaarte (ZZ). De alpha's van nieuwe schalen zijn gunstig (redelijke interne consistentie en matige redundantie). De alpha op het niveau van de totaalscores van de vier schalen van de Quick-STEP is .67. In vergelijking met de oorspronkelijke STEP is er op dit niveau dus aanzienlijk minder redundantie, hoewel de alpha eigenlijk nog te hoog is (het streven is op dit niveau immers .60 of minder). De vraag is echter of de redundantie nog verder is terug te dringen zonder het instrument inhoudelijk al te zeer uit te kleden. In de discussieparagraaf komen we hierop terug.

Conclusie

De STEP-schalen en de daarbij behorende scoringshulp blijken een goede interne consistentie te vertonen, maar tevens op onderdelen teveel redundantie te bevatten. Uit de analyse blijkt dat bij de onderhavige onderzoeksgroep het instrument is te verkorten zonder ernstig verlies aan informatie. De

verkorte versie (de Quick-STEP) zou kunnen bestaan uit vijftien items verdeeld over vier schalen: Functioneren Jeugdige (FJ), Kwaliteit Omgeving (KO), Zwaarte Zorg (ZZ) en Urgentie Zorg (UZ).

5.6 Dekking

Bij het onderzoek naar de dekking van de STEP staat de vraag centraal in welke mate het instrument bruikbaar lijkt voor de cliëntèle van Bureau Jeugdzorg. Hierbij wordt nagegaan of de codeurs (ofwel de invullers / de gebruikers van de STEP) moeite hebben met het instrument bij bepaalde subgroepen jeugdigen (bijvoorbeeld bij jonge kinderen en bij allochtonen). Ook wordt gezocht naar specifieke subgroepen waarbij de codeurs meer dan anders aangeven dat ze informatie over de ernst van de problematiek niet kwijt kunnen. Ten slotte kan de inspectie van de gemiddelde scores op de STEP-schalen informatief zijn: opmerkelijke verschillen tussen subgroepen of juist het ontbreken van verschillen waar die wel te verwachten zijn, bieden indicaties voor zwakten in de dekking van het instrument. Tabel 11 biedt een overzicht van de mate waarin de codeurs problemen hadden bij het gebruik van de STEP. Ook toont de tabel de gemiddelde scores op de STEP-schalen. We bespreken de resultaten per kolom.

Tabel 11. Problemen bij onderbrengen informatie en gemiddelde schaalscores STEP bij verschillende subgroepen^A

	I. Gemiddeld gemak invullen ^{BC}	II. Kon info niet kwijt N (%) ^D	III. Gemiddelde scores op STEP-schalen ^C					
			FJ	KO	RJ	RO	ZZ	UZ
Totale onderzoeksgroep	2.2	64 (20,9)	15.23	12.74	10.95	6.04	10.6	2.4
Leeftijd								
0-2 jaar	2.3	1 (14.3)	14.7	13.6	11.9	7.8	13.5	2.8
3-5 jaar	2.1	7 (21.9)	14.5	12.4	10.8	6.1	11.4	2.4
6-9 jaar	2.1	19 (25.3)	14.8	12.4	10.5	5.5	10.2	2.2
10-12 jaar	2.1	11 (17.5)	15.2	12.4	10.8	5.7	10.5	2.3
13-16 jaar	2.2	20 (20.0)	15.9	13.1	11.4	6.6	10.5	2.6
17-21 jaar	2.4	6 (21.4)	15.8	14.1	11.5	6.5	10.9	2.5
Sekse								
Jongen	2.2	33 (20.5)	15.4	12.8	11.2	6.4	10.9	2.4
Meisje	2.2	31 (21.7)	15.1	12.7	10.7	5.6	10.4	2.4
Cultuur								
Nederlands	2.2	42 (24.1)	15.4	12.0	10.9	5.8	10.0	2.3
Anders	2.1	22 (16.9)	15.0	13.9	11.1	6.4	11.6	2.6
Leefverband								
Thuis	2.2	53 (20.9)	15.2	12.5	10.9	6.0	10.2	2.3
Anders	2.4	10 (26.3)	15.5	14.6	11.6	6.7	13.5	2.8
Aard problematiek^E								
Psychosociaal functioneren	2.2	48 (21.9)	15.9 (>)	12.7	11.4 (>)	6.4 (>)	10.6	2.4
Lichamelijke gezondheid	2.2	7 (21.2)	15.9	13.2	11.9	6.2	11.0	2.5
Vaardigheden / verstand. Ontw.	2.2	7 (14.0)	15.7	12.3	11.4	6.4	11.9 (>)	2.5
Gezin en opvoeding	2.2	43 (21.8)	15.7 (>)	14.2 (>)	11.6 (>)	6.6 (>)	11.3 (>)	2.6 (>)
Omgeving jeugdige	2.3	20 (31.7)	15.7	15.2 (>)	11.5	6.8 (>)	11.6 (>)	2.7 (>)
Overige problemen	2.3	10 (19.6)	15.1	13.8	11.0	6.4	11.9 (>)	2.7 (>)
Juridisch kader								
Vrijwillige hulp	2.2	57 (20.3)	15.2	12.6	10.9	6.0	10.5	2.4
Overig	2.5	4 (30.8)	16.1	15.2	12.1	7.3	14.5	3.4

^A Groepsgrootten wisselen afhankelijk van missende gegevens. Zie bijlage 5 voor nadere gegevens hierover.

^B 1=Heel gemakkelijk – 5=Heel moeilijk

^C Cursief genoteerde gemiddelden verschillen significant (F-test, $p < .01$ of T-test, tweezijdig, $p < .01$)

^D De percentages hebben betrekking op het deel van de subgroep waarbij men informatie niet kwijt kon (bijvoorbeeld: bij 14.3% van alle 0-2 jarigen in de onderzoeksgroep kon men informatie niet kwijt). Cursief genoteerde aantallen en percentages verschillen significant (Chi-kwadraat, $p < .01$)

^E Een jeugdige kan hier in meerdere rubrieken gescoord zijn. De aangegeven aantallen, percentages en gemiddelden hebben betrekking op de groep waarbij het aangegeven probleem aanwezig is. De tekens (>) en (<) geven aan of een gemiddelde significant hoger respectievelijk lager is ten opzichte van de groep waarbij het aangegeven probleem niet aanwezig is.

I. Gemiddeld gemak invullen

De cijfers laten zien dat de codeurs het over het algemeen vrij gemakkelijk vonden om de STEP in te vullen: de gemiddelde score is 2.2 op een schaal die loopt van 1 (heel gemakkelijk) tot en met 5 (heel moeilijk). Er zijn geen duidelijke verschillen te ontdekken tussen subgroepen met uiteenlopende leeftijden, sekse, culturele achtergronden, leefverbanden, problematiek of juridische kaders waarbinnen de hulp plaatsvindt.

II. Kon informatie niet kwijt

In de totale onderzoeksgroep is bij één op de vijf cases (21%) aangegeven dat men bepaalde informatie over de ernst van de problematiek niet goed kwijt kon. Er zijn ook hier geen significante verschillen te ontdekken bij subgroepen: de percentages schommelen tussen grofweg 15 en 30 procent. Dat zijn overigens wel hoge percentages. Uit een kwalitatieve analyse van de toelichtingen die de codeurs op hun antwoord gaven, blijkt dat de informatie die men niet kwijt kon vaak een nadere toelichting op de STEP-scoring betrof. Het ging vaak niet om informatie die niet al - zij het in algemene zin - in de STEP was ondergebracht. De codeurs lijken dus eerder problemen te hebben met het globale karakter van de items, dan met de werkelijke dekking van het instrument.

III. Gemiddelde scores op de STEP-schalen

Zoals gezegd kan inspectie van de gemiddelde scores op de STEP-schalen bij verschillende subgroepen informatief zijn: onlogische verschillen of juist het ontbreken van verschillen waar die wel te verwachten zijn, bieden indicaties voor zwakten in de dekking van het instrument. Strikt genomen betreden we bij een dergelijke bestudering van de scores het terrein van de validiteit van het instrument. Immers, wanneer er logische en te verwachten verschillen in de gemiddelden zijn te observeren, vormt dat een indicatie voor de trefzekerheid van het instrument. Dit geeft aan dat dekking en validiteit nauw aan elkaar gelieerd zijn.

Gemiddelde scores per leeftijd. Ten aanzien van de leeftijdsgroepen laten drie STEP-schalen significante verschillen in gemiddelde scores zien: Functioneren Jeugdige (FJ), Risico Omgeving (RO) en Urgentie Zorg (UZ). Voor de schaal Functioneren Jeugdige (FJ) geldt grofweg de trend dat de jongere leeftijdsgroepen een lagere score laten zien dan de oudere. Mogelijk komt dat door het feit dat bij item 4 van deze schaal gevraagd wordt naar belemmeringen in het functioneren in betekenisvolle relaties en het maatschappelijk functioneren. Dit item is voor de codeurs niet bij alle leeftijdsgroepen even goed toepasbaar. De handleiding geeft aan hoe dit item bij jonge kinderen moet worden ingevuld, maar deze toelichting lijkt onvoldoende of niet juist. Overigens vinden we een contra-indicatie voor de aanwezigheid van een dekkingsprobleem op dit punt in het ontbreken een soortgelijke trend bij de schaal Risico Jeugdige (RJ), terwijl deze schaal een zelfde item bevat als item 4 van FJ. Niettemin vormt de uitkomst bij de FJ-schaal een signaal dat nog eens goed naar het betreffende item moet worden gekeken.

Voor de schalen Risico Omgeving (RO) en Urgentie Zorg (UZ) lijken de significante verschillen niet te verklaren uit een dekkingsprobleem. De gemiddelden over de leeftijdsgroepen vertonen namelijk hier een U-vorm: de jongste leeftijdsgroepen scoren relatief hoog, de middelste leeftijdsgroepen laag en de oudste weer hoog. Het is onwaarschijnlijk dat dit een artefact is van de inrichting van de schaal.

Gemiddelde scores per sekse, cultuur en leefverband. De significante trends die hier te vinden zijn, lijken niet op dekkingsproblemen te wijzen, maar logisch samen te hangen met de aard van de subgroep. Zo scoren jongens hoger op de schaal Risico Omgeving (RO). Uit allerlei onderzoek is bekend dat jongens meer externaliserend gedrag vertonen dan meisjes. Dit gedrag zal een groter risico vormen voor overlast in de omgeving. Voorts blijkt dat jeugdigen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond een hogere ernstscore op Kwaliteit Omgeving (KO) en Zwaarte Zorg (ZZ) scores. Hetzelfde geldt voor kinderen die niet thuis wonen en die de hulp niet in een vrijwillig kader ontvangen. Het is niet waarschijnlijk dat het hier gaat om een artefact van de STEP. Integendeel, de hogere scores lijken een logisch patroon te volgen. Nadere inspectie van de gegevens leert dat grofweg twee keer zoveel allochtone jeugdigen niet thuis wonen. Bovendien blijkt bij deze allochtone groep niet-vrijwillige hulp vaker voor te komen dan bij de autochtonen. De hoge KO- en ZZ-scores lijken dus (mede) te worden veroorzaakt door het feit dat het hier gaat om allochtone uithuisgeplaatste

jeugdigen, jeugdigen in pleeggezinnen of kamerbewoners waarvan de oorspronkelijke thuissituatie sterk problematisch is.

Gemiddelde scores per aard problematiek. De gemiddelden op de STEP-schalen bij de jeugdigen met uiteenlopende soorten problemen vertonen een aantal patronen:

- Jeugdigen met problemen in het psychosociaal functioneren scoren ten opzichte van jeugdigen die niet dergelijke problemen hebben hoog op de schalen voor Functioneren Jeugdige (FJ), Risico Jeugdige (RJ) en Risico Omgeving (RO).
- Jeugdigen met problemen op het terrein van vaardigheden en verstandelijke ontwikkeling (zoals kinderen met ontwikkelingsstoornissen en jeugdigen met een licht verstandelijke handicap) scoren hoog op de schaal voor Zwaarte Zorg (ZZ).
- Jeugdigen met problemen op het terrein van gezin en opvoeding scoren op alle schalen hoger dan jeugdigen die niet met dergelijke problemen kampen.
- Jeugdigen die problemen hebben in of met de overige omgeving (niet het gezin) scoren relatief hoog op de schalen Kwaliteit Omgeving (KO), Risico Omgeving (RO), Zwaarte Zorg (ZZ) en Urgentie Zorg (UZ).

De eerste twee trends en de laatste lijken vrij logisch. De derde levert echter een belangrijke vraag op. Waarom scoren jeugdigen die een probleem hebben in gezin en opvoeding ook hoger op de schaal Functioneren Jeugdige (FJ)? Voor een deel lijkt dit te komen doordat jeugdigen die een probleem hebben in gezin en opvoeding ook vaak een probleem hebben met psychosociaal functioneren. Maar er is nog een alternatieve verklaring die we niet kunnen uitsluiten. Het blijkt namelijk dat bij cases die geen probleem in psychosociaal functioneren hebben en wel een probleem in gezin en opvoeding, toch relatief vaak op de FJ hebben aangegeven dat het functioneren van het kind zijn dagelijks leven thuis tamelijk veel of heel erg belemmert. Mogelijk verwarren codeurs hier het *functioneren van het kind thuis* met het *functioneren van de thuissituatie in het algemeen*. De dekking van het instrument is in dat geval niet specifiek genoeg. De scoringshulp zou op dit punt verbeterd moeten worden om mogelijke verwarring te voorkomen.

Conclusie

Al met al stellen we dat over het instrument over het algemeen goed dekkend is. Niettemin komen een aantal problemen naar voren die de aandacht verdienen:

- Codeurs hebben bij jonge kinderen problemen met de toepassing van het item van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ) dat vraagt naar belemmeringen in het functioneren in betekenisvolle relaties en het maatschappelijk functioneren. De toelichting op dit item in de handleiding is wellicht niet voldoende.
- Mogelijk verwarren codeurs bij het invullen van een item van de FJ-schaal het *functioneren van het kind thuis* met het *functioneren van de thuissituatie in het algemeen*. De dekking van het instrument is dan niet specifiek genoeg. De scoringshulp zou op dit punt verbeterd moeten worden om mogelijke verwarring te voorkomen.

5.7 Validiteit

In de onderhavige studie vormt de validiteit (ook wel trefzekerheid genoemd) geen hoofdonderwerp. Bij de validiteit staat de vraag centraal

- of de mate van ernst van de problematiek zoals gemeten met de STEP overeenkomt met ernstgegevens die uit andere instrumenten of bronnen afkomstig zijn (de zogeheten concurrente validiteit);
- of met de STEP een voorspelling is te doen van de zwaarte van de zorg die uiteindelijk aan de cliënt geboden wordt (de zogeheten predictieve validiteit).

De bedoeling is de kwaliteit van de STEP ten aanzien van deze aspecten in vervolgstudies nader te bepalen. Het op dit moment voorhanden zijnde materiaal biedt niettemin enkele aanwijzingen voor de mate van validiteit. Deze worden hier kort doorgelopen.

In de eerste plaats blijkt uit de analyse van de dekking van de STEP (zie paragraaf 5.6) een aantal trends naar voren te komen die indicatief zijn voor de trefzekerheid van het instrument. De trends die volgens ons daarbij het meest duidelijk spreken, zijn de volgende:

- Jeugdigen die niet in een vrijwillig kader worden geholpen laten een hogere score op de schalen voor Kwaliteit Omgeving (KO), Zwaarte Zorg (ZZ) en Urgentie Zorg (UZ) zien dan jeugdigen die wel in een vrijwillig kader hulp krijgen.
- Jeugdigen met problemen in het psychosociaal functioneren scoren ten opzichte van jeugdigen die niet dergelijke problemen hebben hoog op de schalen voor Functioneren Jeugdige (FJ), Risico Jeugdige (RJ) en Risico Omgeving (RO).
- Jeugdigen die problemen hebben in of met de overige omgeving (niet het gezin) scoren relatief hoog op de schalen Kwaliteit Omgeving (KO) en Risico Omgeving (RO).

We aarzelen achter om op grond van dit soort gegevens het instrument als valide te bestempelen. Immers, de groep van jeugdigen die niet in een vrijwillig kader bij Bureau Jeugdzorg zijn aangemeld is klein. Bovendien is de aanwezigheid van de verschillende soorten problematiek (in psychosociaal functioneren, in gezin en opvoeding, in de bredere omgeving) in de meeste gevallen bepaald op grond van een eerste oordeel van de voordeurmedewerker. Belangrijk is de gevonden trends in vervolgonderzoek met een specifiek daarvoor bestemde samenstelling van de onderzoeksgroep en een gevoelig instrumentarium te toetsen, alvorens stellige conclusies te trekken.

Ten aanzien van de predictieve validiteit is de vraag aan de orde of met de STEP een voorspelling is te doen van de zwaarte van de zorg die uiteindelijk aan de cliënt geboden wordt. Met het beschikbare gegevensbestand is alleen te bekijken of op grond van de schalen Functioneren Jeugdige (FJ), Kwaliteit Omgeving (KO), Risico Jeugdige (RJ) en Risico Omgeving (RO) een voorspelling is te maken van de score op de schalen Zwaarte Zorg (ZZ) en Urgentie Zorg (UZ). We verwachten dat in die constellatie de voorspelling slechts zwak zal zijn. Immers, alleen al op theoretische gronden is aan te nemen dat de zorgzwaarte en de urgentie van de zorg niet alleen bepaald worden door het functioneren van de jeugdige en de kwaliteit van de omgeving, maar ook door bijvoorbeeld het type hulpvraag van de jeugdige en de ouders. De schalen van de STEP zijn om die reden los van elkaar neergezet, bedoeld om aspecten van de ernst te meten die maar matig met elkaar samenhangen. De uitgevoerde principale componentenanalyse in paragraaf 5.5 bevestigt dit idee: te zien is dat items met betrekking tot het functioneren van de jeugdige, de kwaliteit van de omgeving en de benodigde zorg als aparte, min of meer onafhankelijke componenten naar voren komen.

De matig voorspellende waarde van de FJ-, KO-, RJ-, en RO-schalen is verder te illustreren aan een techniek die speciaal bedoeld is om de score op de ene schaal te voorspellen uit andere schalen: de zogeheten regressie-analyse. Het succes van die voorspelling wordt uitgedrukt in de maat R^2 , die varieert tussen 0 (geheel niet te voorspellen) tot 1.00 (een perfecte voorspelling). Tabel 12 laat zien in welke mate de scores op de schalen Zwaarte Zorg (ZZ) en Urgentie Zorg (UZ) zijn te voorspellen uit de andere schalen van de STEP. De analyse is tevens uitgevoerd voor de schalen van de verkorte versie van de STEP (de Quick-STEP) die in paragraaf 5.5 is geïntroduceerd.

Tabel 12. Voorspelling van de Zwaarte Zorg en Urgentie Zorg uit overige schalen^A

Schalen gebruikt om te voorspellen	Te voorspellen score	Succes voorspelling
STEP		
Functioneren Jeugdige (FJ) Kwaliteit Omgeving (KO) Risico Jeugdige (RJ) Risico Omgeving (RO)	Zwaarte Zorg (ZZ)	$R^2 = .32$
	Urgentie Zorg (UZ)	$R^2 = .28$
Quick-STEP		
Functioneren Jeugdige - Revised (FJ + item 1 van RO) Kwaliteit Omgeving (KO)	Zwaarte Zorg (ZZ)	$R^2 = .28$
	Urgentie Zorg (UZ)	$R^2 = .24$

^A Op basis van regressie-analyse (methode=enter).

De tabel toont dat de voorspelling – zoals verwacht – maar matig succesvol is. De R^2 schommelt rond de .28. Gebruik van de Quick-Step levert slechts een klein verlies van voorspellende waarde op. Dat is normaal een normaal beeld bij het verwijderen van schalen die hoog aan de overblijvende voorspellers gerelateerd zijn.

Het model dat in tabel 12 is gebruikt is echter nog niet compleet. Tabel 13 laat het model zien dat op termijn de bedoeling is, als er naast de STEP-gegevens ook informatie beschikbaar is over toegekende indicatiebesluiten en de daadwerkelijke zorgconsumptie van de cases in de onderzoeksgroep.

Tabel 13. Model voor de voorspelling van de toegekende zorg op basis van STEP^A

Te gebruiken schalen om te voorspellen	Te voorspellen score	Succes voorspelling
STEP		
Functioneren Jeugdige (FJ) Kwaliteit Omgeving (KO) Risico Jeugdige (RJ) Risico Omgeving (RO) Zwaarte Zorg (ZZ) Urgentie zorg (UZ)	Zwaarte zorg en urgentie zorg volgens indicatiebesluit	Vermoedelijk hoog
	Daadwerkelijke zorgconsumptie	Vermoedelijk hoog
Quick-STEP		
Functioneren Jeugdige - Revised (FJ + item 1 van RO) Kwaliteit Omgeving (KO) Zwaarte Zorg (ZZ) Urgentie zorg (UZ)	Zwaarte zorg en urgentie zorg volgens indicatiebesluit	Vermoedelijk hoog
	Daadwerkelijke zorgconsumptie	Vermoedelijk hoog

^A Model op basis van regressie-analyse.

Het model gaat ervan uit dat – zoals uit ander onderzoek bekend is - de eerste indrukken en standpunten in het diagnostisch proces van groot belang zijn in de verdere beeldvorming. Wij verwachten dan ook dat de voorspellende waarde van de STEP (en de Quick-STEP) fors zal toenemen als de scores van de voordeurmedewerkers of de screeners op de ZZ- en UZ-schalen kunnen worden meegenomen om de uiteindelijk toegekende zorg in het indicatiebesluit en de daadwerkelijke zorgconsumptie te voorspellen. Vervolgstudies zullen die verwachting op juistheid moeten toetsen.

Conclusie

Samenvattend is te stellen dat er in het voorhanden zijnde materiaal aanwijzingen zijn te vinden voor de trefzekerheid van de STEP. Die aanwijzingen vormen echter nog geen basis om de STEP een valide instrument te kunnen noemen. Verder onderzoek is op dit punt van belang. In het bijzonder voor de predictieve waarde van de STEP is het nodig dat er gegevens op tafel komen over de mate waarin de STEP (inclusief de schalen Zwaarte Zorg en Urgentie Zorg) het hulpverleningspakket in het indicatiebesluit en de daadwerkelijke zorgconsumptie kan voorspellen.

5.8 Hanteerbaarheid

Een belangrijk aspect van het onderzoek betreft de hanteerbaarheid van de STEP. Een bruikbaar instrument moet niet alleen voldoen aan eisen van interne consistentie, dekking en validiteit; degenen die het in hun dagelijks werk gaan gebruiken, moeten er ook mee kunnen omgaan. Dat houdt in dat het instrument relatief gemakkelijk moet zijn in te passen in het proces van aanmelding, screening, diagnostiek en indicatiestelling bij de bureaus jeugdzorg. Het betekent ook dat de beoogde gebruikers gemakkelijk moeten kunnen begrijpen hoe het instrument is opgebouwd en waarom dat zo is. Bovendien moet het niet te veel tijd of hoofdbrekens kosten om het bij iedere cliënt te gebruiken. Al deze eisen die men aan een instrument kan stellen, worden in deze paragraaf samengevat onder het kopje 'hanteerbaarheid'.

Om vast te stellen of de STEP aan de genoemde eisen voldoet, is voor dit onderzoek in ieder STEP-formulier een extra vel gestoken waarop zes vragen staan waarmee de hanteerbaarheid van de STEP geëvalueerd wordt (zie bijlage 3). De codeurs is gevraagd om bij ieder STEP-formulier dat zij invullen ook deze vragen te beantwoorden. Bij de 551 ingevulde STEP-formulieren zijn in totaal 454 evaluatieformulieren teruggekomen waarop minimaal enkele vragen beantwoord zijn. Enkele codeurs die een aantal STEP-formulieren hebben ingevuld, hebben bij de latere STEP's het beantwoorden van de evaluatievragen achterwege gelaten.

Hoeveel tijd kost het invullen van de STEP?

Om een indruk te krijgen hoe efficiënt en gemakkelijk de STEP is te hanteren en hoe snel en eenvoudig de STEP te leren gebruiken is, gaat de eerste vraag van het evaluatieformulier over de tijd die het de codeur heeft gekost om de STEP in te vullen. De eerste keer dat de STEP wordt ingevuld zal nog betrekkelijk veel tijd in beslag nemen, omdat men nog niet vertrouwd is met de formulering van de vragen, de opbouw van het formulier en men de handleiding nog (vaak) zal moeten raadplegen. Onze verwachting is dat bij het invullen van volgende STEP's de benodigde tijd steeds minder zal worden. In tabel 14 staat een overzicht van het aantal minuten dat het heeft gekost om de STEP in te vullen. De opgegeven tijden zijn in de tabel geclusterd in tijdspannes van telkens vijf minuten.

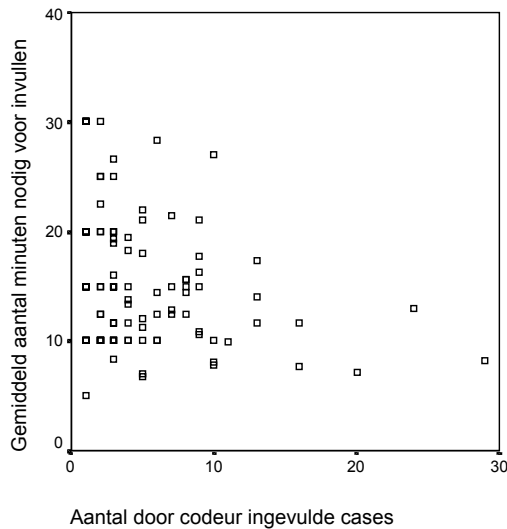
Tabel 14. Hoeveel minuten nodig om STEP in te vullen?

Aantal minuten	N (%)
0-5 minuten	47 (10,5)
6-10 minuten	173 (38,5)
11-15 minuten	119 (26,5)
16-20 minuten	74 (16,5)
21-25 minuten	10 (2,2)
26-30 minuten	20 (4,5)
Langer dan 30 minuten	6 (1,3)
Totaal	449 (100,0)

De kortste tijd die een codeur nodig had om de STEP in te vullen was 3 minuten, de langste tijd was 45 minuten. Bij iets meer dan de helft van de cases was 5-10 minuten nodig en bij ruim een kwart 11-15 minuten. De gemiddelde tijd bedraagt 14 minuten.

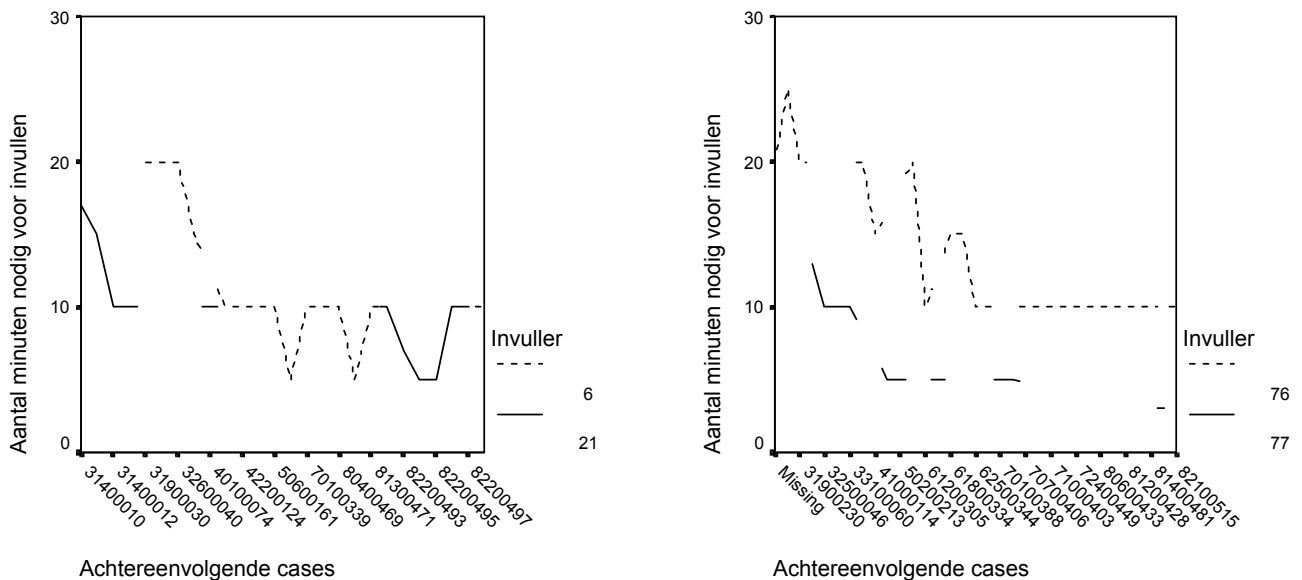
Deze cijfers kunnen echter een vertekend beeld geven. Immers, er is nog niet gekeken of een formulier het eerste, vijfde of tiende formulier was dat door een bepaalde codeur werd ingevuld. Het ligt, zoals eerder opgemerkt, voor de hand om te veronderstellen dat naarmate men vaker de STEP gebruikt er routine ontstaat en het invullen minder tijd in beslag neemt. Figuur 4 (zie volgende pagina) laat zien of deze veronderstelling klopt. De figuur toont op de horizontale as het aantal cases dat elk van de codeurs heeft geleverd. De verticale as geeft het gemiddeld aantal minuten dat elk van de codeurs nodig had voor het invullen van de STEP. De puntenwolk geeft duidelijk aan dat naarmate er meer cases zijn gecodeerd de gemiddelde tijd die gebruikt is voor het invullen lager is. Nadere analyse van deze gegevens laat zien dat codeurs die 1-4 STEP's hebben ingevuld gemiddeld 16 minuten nodig hadden, codeurs die 5-9 STEP's hebben gedaan 15 minuten, terwijl bij codeurs die 10 of meer STEP's hebben geleverd dit gemiddelde ligt op 11 minuten (de trend is significant; $F=22,6$; $p=.000$).

Figuur 4. Relatie tussen aantal ingevulde cases en gemiddeld aantal minuten nodig voor invullen

Maar ook dit plaatje kan nog vertekend zijn. Immers, in de gemiddelde tijd van de codeurs die veel STEP's hebben geleverd zit ook nog de mogelijk hoge tijdsbesteding bij de eerste paar keren dat de formulieren werden ingevuld. Figuur 5 werpt licht op deze zaak. Bij elk vierkant staan op de horizontale as de cases die achtereenvolgend door twee codeurs zijn aangeleverd (niet alle cases staan altijd aangegeven). Op de verticale as staat het aantal minuten dat de codeur nodig had voor het invullen van de STEP. De stippellijn of de doorgaande lijn geeft de ontwikkeling van de benodigde tijd weer van een codeur bij het invullen van de STEP-formulieren gedurende de periode van het onderzoek (de lijn is hier en daar onderbroken omdat de betreffende codeur even geen STEP-formulieren leverde).

Figuur 5. Relatie tussen aantal ingevulde cases en aantal minuten nodig voor invullen

Te zien is dat de het aantal benodigde minuten afneemt naarmate de tijd vordert. Uiteindelijk schommelt de benodigde tijd grofweg tussen de vijf en tien minuten. Het plaatje in figuur 5 is een beeld dat we ook bij andere codeurs tegenkomen die veel STEP's hebben ingevuld. Onze conclusie is dan ook dat we ervan uit mogen gaan dat de uiteindelijk benodigde tijd voor het gebruik van de STEP gemiddeld vijf tot tien minuten zal bedragen.

Hoe gemakkelijk is het om de STEP in te vullen?

Tabel 15 laat zien dat ongeveer 70% van de codeurs het heel makkelijk tot vrij makkelijk vond de STEP in te vullen. Ruim een vijfde geeft aan het niet zo makkelijk te hebben gevonden en ruim 7% vond het vrij moeilijk tot heel moeilijk om de STEP in te vullen. Gemiddeld komt het oordeel uit op 'Vrij gemakkelijk' (score 2.2).

Tabel 15. Hoe gemakkelijk om de STEP in te vullen

	N (%)
1. Heel makkelijk	85 (19.0)
2. Vrij makkelijk	230 (51.3)
3. Niet zo makkelijk	101 (22.5)
4. Vrij moeilijk	30 (6.7)
5. Heel moeilijk	2 (0.4)
Totaal	448 (100.0)

De aanvullende opmerkingen die de codeurs hier konden plaatsen, maken duidelijk waarom een aantal van hen het invullen niet zo makkelijk, vrij moeilijk of heel moeilijk vonden. De opmerkingen kunnen grofweg worden verdeeld in twee categorieën:

- *Kanttekeningen bij de vormgeving van de STEP.* Hier gaat het om opmerkingen als 'De subjectiviteit van de antwoordmogelijkheden'; 'De vragen zijn subjectief gesteld en wollig'; 'Best lastig is het voorspellen van de problematiek'; 'Onderscheid matig en zwaar is lastig'; 'Zwaarte zorg is moeilijk in te schatten'. Deze opmerkingen drukken twijfel uit over de mogelijkheid om specifieke van de cliënt een plaats te geven in het STEP-formulier. Zij hebben er moeite mee om een onderscheid te maken tussen de aard en de ernst van de problematiek. De open vragen op dit evaluatieformulier gebruiken zij dan ook vaak om meer te vertellen over de betreffende casus. Wat dat betreft lopen de opmerkingen bij vraag 2 en die bij de andere vragen veelal in elkaar over. Veel opmerkingen werden er in dit verband gemaakt bij vraag 4 van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ). Deze leverde veel mensen problemen op, omdat het item in meerdere stappen ingevuld moet worden en de overstap van het ene deel naar het andere onduidelijk wordt gevonden. Bij het gebruik bovendien is aan het licht gekomen dat de opzet van dit item niet helemaal klopt. Zie bijlage 6 voor een nadere uitleg bij dit probleem en voor een toelichting op hoe met dit probleem in de verwerking van de gegevens is omgegaan. Ook de twee risicoschalen (RJ en RO) bleken voor veel respondenten lastig in te vullen: de inschatting van het toekomstig verloop van de ernst van de problematiek vonden veel mensen moeilijk te maken.
- *Toelichtende opmerkingen bij de betreffende cliënt.* Hieronder vallen opmerkingen als 'Lastige casus om in te schatten'; 'Dit was puur een probleem op schoolgebied. Vond ik moeilijk onder te verdelen'; 'Jong kind is wat lastig'. De teneur van deze opmerkingen is dat een cliënt niet goed kan worden ondergebracht in de categorieën die het STEP-formulier biedt.

Ook hier zien we overigens dat codeurs die de STEP veel gebruiken, het instrument gemakkelijker (gaan) vinden: codeurs die 1-4 STEP's hebben ingevuld scoren gemiddeld 2,5 op de 'gemaksschaal', terwijl de coderus die er 5-9 of meer dan 9 hebben ingevuld een gemiddelde laten zien van 2,1 (een significant verschil; $F=13.1$; $p=.000$).

Onduidelijkheden in het STEP-formulier of de STEP-handleiding?

De hierboven geschetste moeilijkheden zien we terug in de beantwoording van vraag 3: of men onduidelijkheden tegenkwam in het STEP-formulier. Ruim een kwart is van mening dat er onduidelijkheden in het formulier zitten (zie tabel 16). Deze hadden met name betrekking op vraag 4 van de schaal Functioneren Jeugdige ('Ik had moeite met de STEP-FJ'; 'FJ4a klopt niet'). Over de STEP-handleiding zijn beduidend minder mensen (10%) van mening dat hierin onduidelijkheden voorkomen. De vraag die hier meteen opkomt, luidt: is het formulier zo duidelijk en vanzelfsprekend, dat de handleiding daarmee overbodig is? Gezien de toelichtingen bij de antwoorden op de vraag over

de (on)duidelijkheid van de STEP-formulier lijkt dat niet het geval. ('Ik had de handleiding een aantal malen nodig').

Tabel 16. Onduidelijkheden tegengekomen in het STEP-formulier of de handleiding?

	In het STEP-formulier N (%)	In de handleiding N (%)
Ja	123 (27,9)	43 (10,2)
Nee	318 (72,1)	380 (89,8)
Totaal	441 (100)	423 (100,0)

Waren de gegevens voldoende om de STEP in te vullen?

Op welk moment de STEP het beste ingevuld kan worden, hangt voor een belangrijk deel af van de informatie die nodig is om een eerste inschatting te vormen van de problematiek. Tijdens dit onderzoek werd de STEP ingevuld nadat de informatieverzameling in het kader van de screening was afgerond en men op het punt stond een beslissing te nemen over het vervolg. 83 procent van de respondenten is van mening dat men in redelijke mate tot ruim voldoende informatie had om de STEP in te vullen. Ruim 14% van de respondenten vond dat men onvoldoende informatie had (variërend van niet echt tot volstrekt onvoldoende; zie tabel 17).

Tabel 17. Gegevens voldoende om de STEP in te vullen?

	N (%)
1. Ja, ruim voldoende	165 (37,5)
2. Ja, in redelijke mate	211 (48,8)
3. Niet echt voldoende	43 (9,8)
4. Nee, onvoldoende	18 (4,1)
5. Nee, volstrekt onvoldoende	3 (0,7)
Totaal	440 (100,0)

In totaal 64 respondenten (14,5%) omcirkelden antwoordcategorie 3, 4 of 5. Deze codeurs werd ook gevraagd waardoor ze te weinig informatie hadden om de STEP in te vullen. Slechts een gering aantal codeurs geeft hier antwoord op. De in het formulier gestelde vraag of voor het invullen van de STEP te veel gegevens nodig zijn, werd maar door 24 codeurs bevestigend beantwoord. Bovendien gaven slechts 16 codeurs aan dat Bureau Jeugdzorg voor meer gegevens moet zorgen. De overige codeurs lichtten hun oordeel niet toe.

Zijn er nog overige opmerkingen

De laatste vraag op het evaluatieformulier luidt: 'Heeft u nog opmerkingen, schrijf die dan hieronder.' Van die mogelijkheid hebben niet meer dan 35 respondenten gebruik gemaakt. Net als bij de tweede vraag gaan veel respondenten in op de formuleringen van het STEP-formulier en op het subjectieve karakter ervan ('Ik vind de vragenlijst erg op kinderen in de puberleeftijd gericht en in mindere mate op jongere kinderen'; 'Erg subjectief.'). En ook hier geven veel van hen toelichting bij de specifieke casus waarop het formulier betrekking heeft. Maar anders dan bij de eerdere vragen, komen hier ook opmerkingen voor over ernst en zwaarte in het algemeen. ('Ik vind dat de voorgeschiedenis van de cliënt niet voldoende naar voren komt'; 'Ik vraag me af of het invullen van de STEP niet zinvoller zou zijn na indicatiestelling. Je hebt dan completer beeld info verwerkt.'; 'Ik mis een ernstkwalificatie als einduitslag').

Hanteerbaarheid van het formulier: rekenfouten

Een van de aspecten van de hanteerbaarheid betreft de mate waarin de codeurs op een goede en volledige manier gebruikmaken van het ontworpen STEP-formulier. Het formulier gaat ervan uit dat de codeurs per schaal een totaalscore berekenen en deze score overbrengen op een laatste blad, waarop het ernstprofiel wordt ingetekend. De vraag is in hoeverre de codeurs dit werkelijk doen en in welke mate zij daarbij fouten maken. Inspectie van dit soort gegevens biedt een aanwijzing voor de mate waarin het formulier gebruikersvriendelijk is en door de codeur als informatief wordt gezien. Om hierover gegevens te krijgen, is nagegaan bij hoeveel cases de codeurs de berekening van de totaal- en profielscores achterwege hebben gelaten en hoe vaak er fouten zijn gemaakt bij de berekening van die scores. Tabel 18 laat de hierover relevante gegevens zien.

Tabel 18. Weglaten van of fouten in berekening scores STEP-schalen (N=535)

STEP-schaal	Totaalscore niet ingevuld	Discrepancie totaalscore codeur vs computer ^A	Profielscore niet of niet juist ingevuld ^B
	N (%)	N (%)	N (%)
Functioneren Jeugdige (FJ)	24 (4,5)	187 (35,0)	76 (14,2)
Kwaliteit Omgeving (KO)	23 (4,3)	13 (2,4)	73 (13,6)
Risico Jeugdige (RJ)	22 (4,1)	9 (1,7)	78 (14,6)
Risico Omgeving (RO)	23 (4,3)	5 (0,9)	75 (14,0)
Zwaarte Zorg (ZZ)	21 (4,1)	16 (3,0)	81 (15,1)
Urgentie Zorg (UZ)	nvt	Nvt	80 (15,0)

^A De door de codeur ingevulde totaalscore is hier vergeleken met de totaalscore die met behulp van de computer op grond van de itemscores is berekend.

^B Profielscore is niet ingevuld, de door de codeur berekende totaalscore is niet goed overgenomen of verkeerd geplaatst.

Te zien is dat bij grofweg één op de vijftientig cases de totaalscores niet werden berekend. De codeurs volstonden hier met het invullen van de items. De codeurs die de totaalscores wél berekenden, maakten zo nu en dan fouten. Het zeer hoge aantal van discrepanties tussen de totaalscores van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ) die berekend zijn door de codeurs versus de computer is vertekend door de problemen die er waren met het vierde item van deze schaal en de nieuwe scoring die bij de verwerking van de gegevens is gehanteerd (zie ook bijlage 6). Bij de overige schalen is te zien dat het aantal fouten gering is. Het hoogste aantal fouten wordt bij de ZZ-schaal gevonden. Mogelijk is dat het gevolg van een afwijking in de opbouw van deze schaal: in tegenstelling tot alle andere items is hier één item waarvan de antwoordmogelijkheden niet variëren van 1 tot 5, maar van 1 tot 10 (zie ook bijlage 2). Het invullen van het profiel - achterop het score-formulier - gebeurt geregeld niet of niet goed.

Onze conclusie is dat - afgezien van de problemen met een item van de FJ-schaal - de scoring matig hanteerbaar is. Berekening van de totaalscores gaat nog redelijk goed, maar de omzetting van de totaalscores op het profielblad gebeurt te weinig of te vaak niet goed.

Verschillen tussen locaties

In de inleiding van dit hoofdstuk is aangegeven dat met de deelname van SaC-Amsterdam kan worden gekeken of eventuele problemen met de STEP typerend zijn voor het Bureau Jeugdzorg of meer algemeen van karakter zijn. Tabel 19 geeft een indruk van de verschillen die in de beantwoording van het evaluatie-formulier zijn te vinden. (zie bijlage 7 voor meer specifieke informatie over resultaten per locatie).

Tabel 19. Hanteerbaarheid STEP: verschillen tussen locaties^A

	BJ Agglomeratie Amsterdam (N=315)	BJ Midden Holland (N=189)	SaC Amstelslad (N=27)
Gemiddeld aantal minuten nodig voor invullen	14,8 (N=274)	11,7 (N=147)	18,7 (N=25)
Gemiddeld gemak invullen ^B	2,1 (N=274)	2,3 (N=147)	2,5 (N=24)
Aantal keren onduidelijkheden in formulier	24% (64 van N=267)	33% (48 van N=146)	44 % (11 van N=25)
Aantal keren onduidelijkheden in handleiding	6% (16 van N=253)	19% (27 van N=144)	0% (0 van N=23)
Gemiddeld oordeel over voldoende gegevens om STEP in te vullen ^C	1.8 (N=269)	1.9 (N=144)	2.4 (N=25)
Aantal keren informatie niet kwijt kunnen	21% (28 van N=181)	22% (24 van N=109)	13% (2 van N=15)

^AWisselende groepsgrootten i.v.m. missende gegevens. Van vier cases is de locatie onbekend

^B1=heel gemakkelijk - 5 = heel moeilijk

^C1=Ruim voldoende - 5 = volstrekt onvoldoende

Opvallend is dat codeurs van SaC Amstelslad de meeste tijd nodig hadden voor het invullen, de STEP het minst gemakkelijk vonden om in te vullen, het vaakst onduidelijkheden tegenkwamen in het formulier en het minst positief in hun oordeel waren dat er voldoende gegevens waren om de STEP in te vullen. We vinden het moeilijk om deze gegevens te interpreteren. Hoe dan ook blijkt eruit dat inzet van de STEP aan de voordeur in het algemeen nog de minste problemen oplevert.

Conclusie

Samengevat is het beeld over de hanteerbaarheid van de STEP als volgt:

- De gemiddelde tijd om de STEP in te vullen bedraagt 14 minuten. Naarmate de codeurs het instrument vaker gebruiken, neemt de benodigde echter tijd af. Op grond van onze analyses gaan we ervan uit dat bij een routinematig gebruik de uiteindelijk benodigde tijd voor het invullen van de STEP gemiddeld vijf tot tien minuten zal bedragen.
- Bij veruit de meerderheid van de cases (70%) vonden de codeurs de STEP heel makkelijk tot vrij makkelijk in te vullen. Vooral vraag 4 van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ) leverde problemen op. Ook de inschatting van het verloop van de problematiek op de twee risicoschalen (RJ en RO) bleek voor veel respondenten lastig. Ook hier geldt: hoe vaker codeurs de STEP veel gebruiken, hoe gemakkelijker ze het instrument gemakkelijker (gaan) vinden.
- Ruim een kwart is van mening dat er onduidelijkheden in het formulier zitten. Deze hadden met name betrekking op vraag 4 van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ). Over de handleiding zijn beduidend minder mensen (10%) van mening dat hierin onduidelijkheden voorkomen: bijna 10%.
- Bij een ruime meerderheid van de cases (83%) is de codeur van mening dat men in redelijke mate tot ruim voldoende informatie had om de STEP te kunnen invullen.
- De scoring van het formulier laat zich matig hanteren. Berekening van de totaalscores gaat nog redelijk goed, maar de omzetting van de totaalscores op het profielblad gebeurt te weinig of te vaak niet goed.

Er zijn opvallende verschillen tussen de locaties: relatief worden er het meest problemen geconstateerd met de hantering van de STEP bij de instelling voor geïndiceerde zorg. Inzet van de STEP aan de voordeur levert in het algemeen nog de minste problemen op.

Al met al komt uit deze gegevens het beeld naar voren van een redelijk te hanteren instrument, dat op een aantal onderdelen nadere aandacht verdient. Met name item 4 van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ) en de wijze van verwerking van de totaalscores op het formulier moet nog eens kritisch worden bekeken.

6. Samenvatting en conclusies

6.1 Voorgeschiedenis: eerste deelstudie

In december 2001 is het NIZW Jeugd in opdracht van het Regionaal Orgaan Amsterdam gestart met het project *Registratie Ernst van de Problematiek*. Dat project beoogt het volgende te bereiken:

1. Er is een inhoudelijk kader geformuleerd voor de vormgeving van de uniforme taxatie van de ernst van de problematiek. Duidelijk is welk doel / nut de ernsttaxatie dient en hoe in dat licht het inhoudelijk kader moet zijn ingevuld.
2. Er is in nauwe samenwerking met de praktijk een inhoudelijk voorstel gemaakt voor de inrichting van een dergelijke taxatie in de Bureaus Jeugdzorg.
3. Het inhoudelijk voorstel is aan een eerste kwaliteitstoets onderworpen.

Voor de formulering van het inhoudelijk kader is door het NIZW Jeugd in een eerste deelproject een uitgebreide literatuurstudie en praktijkoriëntatie verricht. Gezocht is naar een verbinding met bestaande theoretische kaders en instrumenten. Tevens is een praktijkoriëntatie uitgevoerd. Daarin zijn drie doelen naar voren gekomen die de taxatie voornamelijk moet dienen:

- Het helder maken van het probleem op individueel niveau of een inschatting kunnen maken van hoe erg de problematiek is, onder meer om dit te kunnen vergelijken met andere instellingen.
- Een inschatting kunnen maken van welke hulp er nodig is, inhoudelijk en in financieel opzicht.
- Het kunnen evalueren van de hulp in termen van veranderingen in de ernst van de problematiek.

Tegelijk sprak uit de oriëntatie een uiterst ambivalente houding in de praktijk ten opzichte van het gebruik van instrumenten: er is een behoefte aan instrumenten, en nieuwe instrumenten moet aansluiten bij wat er bestaat en gebruikt wordt; maar bestaande instrumenten worden weinig gebruikt en verplicht gebruik van instrumenten ervaart men al gauw als bureaucratisch. Met het oog op deze situatie is in het eerste deelproject een globale opzet gemaakt van de zogeheten Standaard Taxatie Ernst Problematiek (STEP), bestaand uit drie niveaus.

Het *eerste niveau* gaat uit van een zeer globale taxatie op zes schalen: Functioneren Jeugdige (FJ); Kwaliteit Omgeving (KO); Risico Jeugdige (RJ); Risico Omgeving (RO); Zwaarte Zorg (ZZ); Urgentie Zorg (UZ). Deze schalen zijn in principe zonder scoringshulp of andere taxatie-instrumenten te hanteren.

Het *tweede niveau* biedt verdere operationalisaties van de schalen. Middelen die hier passen zijn bijvoorbeeld de L-HETS, de SDQ, de CAFAS, de GAF-schalen, de JIM-familie, de SAM, de VSPS en de RED. De Bureaus Jeugdzorg blijken echter nauwelijks deze instrumenten te gebruiken. Daarom is voor de STEP een simpele - 21 items tellende - scoringshulp gemaakt om de scoring op de zes schalen te kunnen bepalen. De items van de scoringshulp bij de schalen Functioneren Jeugdige (FJ; 5 items) en Risico Jeugdige (RJ; 5 items) zijn gebaseerd op de SDQ. Voor de Kwaliteit Omgeving (KO; 4 items), Risico Omgeving (RO; 3 items), Zwaarte Zorg (ZZ; 3 items) en Urgentie Zorg (1 items) zijn parallelle items gemaakt. Voor de hantering van de STEP en de scoringshulp is een uitgebreide handleiding gemaakt.

Het *derde niveau* beslaat een brede variëteit aan specifieke tests en vragenlijsten die voor de praktijk beschikbaar is (bijvoorbeeld NOSI, CBCL, SAS-K etc.) en in principe aan de STEP-standaard is te koppelen. Dat niveau valt buiten het bestek van dit project.

6.2 Opzet van de kwaliteitstoets

De allereerste versies van de STEP en de daaraan gekoppelde scoringshulp (hier verder samen aangeduid als 'de STEP') zijn in kleinschalige praktijkproeven op bruikbaarheid getoetst. In de laatste fase van het project is het onderhavige gebruiksonderzoek uitgevoerd. Het doel van dat onderzoek was tweeledig:

- De proef moet gegevens bieden voor de bepaling van de psychometrische kwaliteit van het instrument (met name de dekking en de betrouwbaarheid).
 - Duidelijk moet worden wat de hanteerbaarheid is van het instrument in de dagelijkse praktijk.
- Ten aanzien van het laatste doel geldt nog een bijzonder aandachtspunt. Bij de invoering van de STEP werd met name in Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam zorgen geuit over de omvang van de scoringshulp. Met de opdrachtgever is daarom afgesproken dat de proef zal moeten uitwijzen of het aantal items van de scoringshulp (21) wellicht nog kleiner kan.

Het onderzoek is bij twee Bureaus Jeugdzorg (Agglomeratie Amsterdam en Midden-Holland) en één zorgaanbieder (SaC-Amsterdam) uitgevoerd. Met de deelname van SaC-Amsterdam kon worden gekeken of eventuele problemen met de STEP typerend zijn voor het Bureau Jeugdzorg of meer algemeen van karakter zijn. In totaal is voor 551 jeugdigen en gezinnen de STEP ingevuld. In de Bureaus Jeugdzorg gebeurde dat op het moment nadat de informatieverzameling in het kader van de screening was afgerond en men op het punt stond een beslissing te nemen over het vervolg. Er deden 109 codeurs aan het onderzoek mee. De meeste daarvan vulden de STEP voor één tot vier cases in. Een kleine groep codeurs (13 personen) kwamen tot een routinematig gebruik van het instrument. De onderzoeksgroep bestond uit de gebruikelijke cliëntèle van Bureau Jeugdzorg, zij het dat het aantal jeugdigen dat hulp in een niet-vrijwillig kader ontvangt klein is als gevolg van het moment waarop de STEP moest worden ingevuld. Van de opgestuurde formulieren bleken er 535 bruikbaar voor de statistische analyses.

6.3 Belangrijkste resultaten kwaliteitstoets

Spreiding. Als eerste is onderzocht of de items en de schalen voldoende spreiding in de scores vertonen, zodat het instrument in staat is om cases te differentiëren. Op basis van deze analyse is de conclusie dat met name de schaal Risico Omgeving (RO) en de bijbehorende items ongunstige verdelingen laten zien: de scores hopen zich teveel aan één kant op. Dit vormt een aanwijzing dat de schaal verwijderd of verbouwd moet worden. Voor het overig laat het instrument redelijk tot goede verdelingen zien.

Interne consistentie en redundantie. Gekeken is of de schalen van het instrument en items in elke afzonderlijke schaal ook werkelijk bij elkaar horen (betrouwbaarheid in termen van interne consistentie) en of ze niet teveel hetzelfde meten (redundantie). Als maat daarvoor is de alpha gebruikt. De STEP-schalen en de daarbij behorende scoringshulp blijken een goede interne consistentie te vertonen, maar tevens op onderdelen teveel redundantie te bevatten. Uit de analyse blijkt dat bij de onderhavige onderzoeksgroep het instrument is te verkorten zonder ernstig verlies aan informatie. Op basis van analyses is een verkorte versie van de scoringshulp bij de STEP te maken (de zogeheten *QUICK* STEP), die uit vijftien items bevat, verdeeld over vier schalen:

- Functioneren Jeugdige (FJ; 6 items; $\alpha=.78$, redelijke betrouwbaarheid);
- Kwaliteit Omgeving (KO; 5 items; $\alpha=.81$, goede betrouwbaarheid)
- Zwaarte Zorg (ZZ; 3 items; $\alpha=.72$, redelijke betrouwbaarheid)
- Urgentie Zorg (UZ; 1 item; α niet relevant).

Bijlage 8 geeft een weergave van de opzet van de *QUICK* STEP.

Dekking. Bij de dekking gaat het om de vraag of het instrument goed bij de populatie van Bureau Jeugdzorg past. Uit het onderzoek blijkt dat het instrument over het algemeen goed dekkend is. Niettemin komen een paar problemen naar voren die de aandacht verdienen:

- Codeurs hebben bij jonge kinderen problemen met de toepassing van het item van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ) dat vraagt naar belemmeringen in het functioneren in betekenisvolle relaties en het maatschappelijk functioneren.
- Mogelijk verwarren codeurs bij het invullen van een item van de FJ-schaal het *functioneren van het kind thuis* met het *functioneren van de thuissituatie in het algemeen*. De dekking van het instrument is dan niet specifiek genoeg.

De scoringshulp en de handleiding zijn op deze punten verbeterd.

Voorts geldt als kanttekening dat de STEP voornamelijk getoetst is in de vrijwillige hulpverlening. Er zijn aanwijzingen dat het instrument ook past bij de groep jeugdigen met een OTS. Verdere toetsing van de dekking bij deze groep is echter van belang.

Validiteit. De validiteit betreft de mate waarin het instrument trefzeker is en de mogelijkheid biedt om te voorspellen welke zorgzwaarte de cliënten uiteindelijk krijgen. Dit kwaliteitsaspect stond in het onderhavige onderzoek niet op de agenda. In het voorhanden zijnde materiaal zijn niettemin aanwijzingen te vinden voor de trefzekerheid van de STEP. Die aanwijzingen vormen echter nog geen basis om de STEP een valide instrument te kunnen noemen. Verder onderzoek op dit punt is van belang. In het bijzonder voor de predictieve waarde van de STEP is het nodig dat er gegevens op tafel komen over de mate waarin de STEP (inclusief de schalen Zwaarte Zorg en Urgentie Zorg) het hulpverleningspakket in het indicatiebesluit en de daadwerkelijke zorgconsumptie kan voorspellen.

Hanteerbaarheid. Uit het onderzoek komt het beeld naar voren van een redelijk te hanteren instrument. De gemiddelde tijd om de STEP in te vullen bedraagt in het onderzoek veertien minuten. Naarmate de codeurs het instrument vaker gebruiken, neemt het tijdsbeslag af tot zo'n vijf tot tien minuten. Bij bijna driekwart van de cases vonden de codeurs de STEP gemakkelijk in te vullen. Ook hier geldt: hoe vaker de STEP door een codeur wordt ingevuld, hoe gemakkelijker dat gaat. Een aantal onderdelen van de STEP leverde vaak moeilijkheden op. Met name item 4 van de schaal Functioneren Jeugdige (FJ), de inschatting van het verloop van de problematiek op de twee risicoschalen (RJ en RO) en de wijze van verwerking van de totaalscores op het formulier moet nog eens kritisch worden bekeken.

6.4 Conclusies en discussie

Het doel van het onderhavige gebruiksonderzoek was tweeledig:

- De proef moet gegevens bieden voor de bepaling van de psychometrische kwaliteit van het instrument (met name de dekking en de betrouwbaarheid).
- Duidelijk moet worden wat de hanteerbaarheid is van het instrument in de dagelijkse praktijk. Daarbij geldt vooral als aandachtspunt of het instrument (nog) korter kan.

De STEP is voornamelijk getoetst op gebruik bij aan het einde van de screening in het Bureau Jeugdzorg. De studie heeft laten zien dat de STEP met het oog op de hanteerbaarheid in te korten is tot een instrument met 15 items (de zogeheten *QUICK*STEP; zie bijlage 8). De dekking en de betrouwbaarheid (interne consistentie) van de schalen van het verkorte instrument is redelijk tot goed te noemen. De alpha op het niveau van de totaalscores van de vier schalen van de *QUICK*STEP is eigenlijk nog te hoog (.67), omdat het streven is om op dit niveau redundantie minimaal te maken. De vraag is echter of de redundantie nog verder is terug te dringen zonder het instrument inhoudelijk al te zeer uit te kleden.

De benodigde tijd voor de hantering van het instrument in routinematig gebruik is 5 tot 10 minuten. Dit tijdsbeslag zal door inzet van de *QUICK*STEP verder afnemen. In het onderzoek is de verkorting overigens nog niet helemaal correct doorgevoerd: de nieuwe schaal Functioneren Jeugdige (FJ) is gemaakt door het eerste item van de schaal Risico Omgeving (RO) samen te voegen met de vijf oorspronkelijke FJ-items. Dit zesde item moet enigszins worden aangepast om de nieuwe FJ-schaal een coherente inhoud te geven. Bijlage 6 licht de aanpassing toe. In de opzet van de *QUICK*STEP in bijlage 8 is die aanpassing doorgevoerd.

Van groot belang is te benadrukken dat het onderzoek naar de kwaliteiten van de STEP (en de *QUICK*STEP) nog niet compleet is. Vier aspecten verdienen hoe dan ook nadere aandacht:

- Het onderhavige onderzoek geldt voornamelijk als een proef met de STEP in het circuit van de vrijwillige hulpverlening. Ter aanvulling is een proef nodig met het gebruik van de STEP bij de Raad voor de Kinderbescherming, de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling en de (Gezins)voogdij.
- De zogeheten interbeoordelaar-overeenstemming is nog niet aan bod gekomen. Dit betreft de mate waarin verschillende beoordelaars bij eenzelfde casus met de STEP tot dezelfde ernsttaxatie

komen. Gebeurt dit onvoldoende, dan zijn ernsttaxaties met behulp van de STEP te afhankelijk van welke hulpverlener het instrument toevallig invult.

- Het aspect van de predictieve validiteit verdient nog veel aandacht. Het gaat hierbij om de vraag of de STEP-scores ook daadwerkelijk te gebruiken zijn om te voorspellen hoe zwaar de zorg (qua intensiteit, duur of kosten van de vrij toegankelijke en geïndiceerde zorg) uiteindelijk zal zijn.
 - De gevoeligheid van de STEP voor veranderingen bij de cliënt gedurende en aan het einde van de hulpverlening moet onderzocht worden. Als die gevoeligheid voldoende is, kan het instrument ook voor evaluatieve doeleinden worden ingezet. Hiervoor worden momenteel enkele studies opgezet.
- Pas als de sterke en zwakke punten van de STEP op deze kwaliteitsaspecten bekend zijn, is het instrument met gerust hart te gebruiken.

Andere kwaliteitsaspecten die daarnaast nog aandacht verdienen zijn:

- De test-hertestbetrouwbaarheid. Bij dit kwaliteitsaspect gaat het erom dat een zelfde beoordelaar op grond van hetzelfde materiaal bij een tweede beoordeling met de STEP tot een zelfde ernsttaxatie komt. Is dat onvoldoende het geval, dan vormt dat een aanwijzing voor een (te) geringe sturing die het instrument geeft aan een stabiele oordeelsvorming door de hulpverlener.
- De kruisvaliditeit. Instrumenten die ongeveer hetzelfde pretenderen te meten, moeten bij afname ook ongeveer dezelfde uitslag zien. Bij instrumenten als de STEP is dit punt moeilijk te onderzoeken, omdat er weinig soortgelijke vragenlijsten zijn.

Bij het onderzoek naar de verdere kwaliteiten van de STEP bevelen we aan de ^{QUICK}STEP te gebruiken, aangevuld met de RJ- en de RO-schaal. Op deze wijze is na te gaan of de verwijdering van de deze twee 'risico-schalen' uit het verkorte instrument ook vanuit de nog te onderzoeken aspecten van kwaliteit verdedigbaar is.

FUNCTIONEREN JEUGDIGE (STEP-FJ) Scoringshulp

Kruis per vraag het hokje [] van het meest passende antwoord aan (en neem dit cijfer over in de rechterkolom).

<p>1. Heeft de jeugdige problemen op één of meer van de aspecten van persoonlijk functioneren?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] Geen of hoogstens normale problemen</td> <td style="width: 20%;">[2] Kleine of lichte problemen</td> <td style="width: 20%;">[3] Matige problemen</td> <td style="width: 20%;">[4] Zware problemen</td> <td style="width: 20%;">[5] Zeer zware tot extreme problemen</td> </tr> </table>	[1] Geen of hoogstens normale problemen	[2] Kleine of lichte problemen	[3] Matige problemen	[4] Zware problemen	[5] Zeer zware tot extreme problemen																					
[1] Geen of hoogstens normale problemen	[2] Kleine of lichte problemen	[3] Matige problemen	[4] Zware problemen	[5] Zeer zware tot extreme problemen																						
<p>2. Hoe lang bestaan voorkomende problemen van de jeugdige?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] N.v.t. of Hoogstens 1 week</td> <td style="width: 20%;">[2] 2 tot 4 weken</td> <td style="width: 20%;">[3] 5 weken tot 5 maanden</td> <td style="width: 20%;">[4] 6 tot 12 maanden</td> <td style="width: 20%;">[5] Meer dan 12 maanden</td> </tr> </table>	[1] N.v.t. of Hoogstens 1 week	[2] 2 tot 4 weken	[3] 5 weken tot 5 maanden	[4] 6 tot 12 maanden	[5] Meer dan 12 maanden																					
[1] N.v.t. of Hoogstens 1 week	[2] 2 tot 4 weken	[3] 5 weken tot 5 maanden	[4] 6 tot 12 maanden	[5] Meer dan 12 maanden																						
<p>3. Hoe erg is de jeugdige door persoonlijke of omgevingsproblemen van slag?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] N.v.t. of niet van slag</td> <td style="width: 20%;">[2] Een beetje van slag</td> <td style="width: 20%;">[3] Tamelijk van slag</td> <td style="width: 20%;">[4] Erg van slag</td> <td style="width: 20%;">[5] Totaal van slag</td> </tr> </table>	[1] N.v.t. of niet van slag	[2] Een beetje van slag	[3] Tamelijk van slag	[4] Erg van slag	[5] Totaal van slag																					
[1] N.v.t. of niet van slag	[2] Een beetje van slag	[3] Tamelijk van slag	[4] Erg van slag	[5] Totaal van slag																						
<p>4. a. Belemmert het functioneren van de jeugdige zijn dagelijks leven op de volgende vier leefgebieden?</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 40%;">Functioneren thuis:</td> <td style="width: 15%;">☐ <i>Helemaal niet</i></td> <td style="width: 15%;">☐ <i>Een beetje</i></td> <td style="width: 15%;">☐ <i>Tamelijk veel</i></td> <td style="width: 15%;">☐ <i>Heel erg</i></td> </tr> <tr> <td>Functioneren in betekenisvolle relaties:</td> <td>☐ <i>Helemaal niet</i></td> <td>☐ <i>Een beetje</i></td> <td>☐ <i>Tamelijk veel</i></td> <td>☐ <i>Heel erg</i></td> </tr> <tr> <td>Gedrag op crèche / leren op school / werk:</td> <td>☐ <i>Helemaal niet</i></td> <td>☐ <i>Een beetje</i></td> <td>☐ <i>Tamelijk veel</i></td> <td>☐ <i>Heel erg</i></td> </tr> <tr> <td>Maatschappelijk functioneren:</td> <td>☐ <i>Helemaal niet</i></td> <td>☐ <i>Een beetje</i></td> <td>☐ <i>Tamelijk veel</i></td> <td>☐ <i>Heel erg</i></td> </tr> </table> <p>b. Hoeveel van deze leefgebieden heeft u gescoord met <i>Een beetje</i>, <i>Tamelijk veel</i> of <i>Heel erg</i>?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] N.v.t. of Alle vier met <i>Helemaal niet</i></td> <td style="width: 20%;">[2] Hoogstens 2 x <i>Een beetje</i> of <i>1 x Tamelijk veel</i></td> <td style="width: 20%;">[3] Hoogstens 2 x <i>Tamelijk veel</i> of <i>1 x Heel erg</i></td> <td style="width: 20%;">[4] <i>2-3 x Heel erg</i></td> <td style="width: 20%;">[5] Alle vier <i>Heel erg</i></td> </tr> </table>	Functioneren thuis:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>	Functioneren in betekenisvolle relaties:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>	Gedrag op crèche / leren op school / werk:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>	Maatschappelijk functioneren:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>	[1] N.v.t. of Alle vier met <i>Helemaal niet</i>	[2] Hoogstens 2 x <i>Een beetje</i> of <i>1 x Tamelijk veel</i>	[3] Hoogstens 2 x <i>Tamelijk veel</i> of <i>1 x Heel erg</i>	[4] <i>2-3 x Heel erg</i>	[5] Alle vier <i>Heel erg</i>	
Functioneren thuis:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>																						
Functioneren in betekenisvolle relaties:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>																						
Gedrag op crèche / leren op school / werk:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>																						
Maatschappelijk functioneren:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>																						
[1] N.v.t. of Alle vier met <i>Helemaal niet</i>	[2] Hoogstens 2 x <i>Een beetje</i> of <i>1 x Tamelijk veel</i>	[3] Hoogstens 2 x <i>Tamelijk veel</i> of <i>1 x Heel erg</i>	[4] <i>2-3 x Heel erg</i>	[5] Alle vier <i>Heel erg</i>																						
<p>5. Vormt het functioneren van de jeugdige een belasting voor de overige leden van de thuissituatie?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] N.v.t. of Geen belasting</td> <td style="width: 20%;">[2] Een beetje een belasting</td> <td style="width: 20%;">[3] Tamelijk grote belasting</td> <td style="width: 20%;">[4] Een erge belasting</td> <td style="width: 20%;">[5] Een ondraaglijke belasting</td> </tr> </table>	[1] N.v.t. of Geen belasting	[2] Een beetje een belasting	[3] Tamelijk grote belasting	[4] Een erge belasting	[5] Een ondraaglijke belasting																					
[1] N.v.t. of Geen belasting	[2] Een beetje een belasting	[3] Tamelijk grote belasting	[4] Een erge belasting	[5] Een ondraaglijke belasting																						
<p>Totaalscore: tel de punten van de aangekruiste hokjes [] op →</p>																										

KWALITEIT OMGEVING (STEP-KO) Scoringshulp

Kruis per vraag het hokje [] van het meest passende antwoord aan (en neem dit cijfer over in de rechterkolom).

<p>1. Zijn er problemen met de kwaliteit van de primaire opvoedingsomgeving of (indien een opvoedingsomgeving niet aan de orde is) zijn er problemen met de kwaliteit van het primaire sociale netwerk van de jeugdige?</p> <p style="text-align: center;">[1] [2] [3] [4] [5]</p> <p style="text-align: center;">Hoogstens normale problemen Kleine of lichte problemen Matige problemen Zware problemen Zeer zware tot extreme problemen</p>	
<p>2. Zijn er problemen op de belangrijkste aspecten van de overige omgeving?</p> <p style="text-align: center;">[1] [2] [3] [4] [5]</p> <p style="text-align: center;">Hoogstens normale problemen Kleine of lichte problemen Matige problemen Zware problemen Zeer zware tot extreme problemen</p>	
<p>3. Hoe lang bestaan voorkomende problemen in de omgeving?</p> <p style="text-align: center;">[1] [2] [3] [4] [5]</p> <p style="text-align: center;">Hoogstens 1 week of n.v.t. Hoogstens 2-4 weken 5 weken tot 5 maanden 6 tot 12 maanden Meer dan 12 Maanden</p>	
<p>4. Is er iemand die de jeugdige bij problemen steunt (opvangt, problemen helpt oplossen)?</p> <p style="text-align: center;">[1] [2] [3] [4] [5]</p> <p style="text-align: center;">Er is goede steun Er is redelijke steun Er is matige steun Er is weinig steun Er is geheel Geen steun</p>	
<p>5. Hoezeer vormt de omgeving (alles bij elkaar) een risicofactor voor de jeugdige?</p> <p style="text-align: center;">[1] [2] [3] [4] [5]</p> <p style="text-align: center;">Geen risicofactor Een beetje een risicofactor Tamelijk grote risicofactor Grote risicofactor Zeer grote risicofactor</p>	
<p>Totaalscore: tel de punten van de aangekruiste hokjes [] op →</p>	

RISICO JEUGDIGE (STEP-RJ) Scoringshulp

Kruis per vraag het hokje [] van het meest passende antwoord aan (en neem dit cijfer over in de rechterkolom).

<p>1. Is er kans dat de jeugdige over zes maanden (nog) problemen heeft op één of meer van de aspecten van persoonlijk functioneren?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] Grote kans op hoogstens normale problemen</td> <td style="width: 20%;">[2] Grote kans op slechts lichte problemen</td> <td style="width: 20%;">[3] Grote kans op matige problemen</td> <td style="width: 20%;">[4] Grote kans op zware problemen</td> <td style="width: 20%;">[5] Grote kans op zeer zware tot extreme problemen</td> </tr> </table>	[1] Grote kans op hoogstens normale problemen	[2] Grote kans op slechts lichte problemen	[3] Grote kans op matige problemen	[4] Grote kans op zware problemen	[5] Grote kans op zeer zware tot extreme problemen	
[1] Grote kans op hoogstens normale problemen	[2] Grote kans op slechts lichte problemen	[3] Grote kans op matige problemen	[4] Grote kans op zware problemen	[5] Grote kans op zeer zware tot extreme problemen		
<p>2. Hoe erg zal de jeugdige bij persoonlijke of omgevingsproblemen van slag zijn?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] N.v.t. of niet van slag</td> <td style="width: 20%;">[2] Een beetje van slag</td> <td style="width: 20%;">[3] Tamelijk van slag</td> <td style="width: 20%;">[4] Erg van slag</td> <td style="width: 20%;">[5] Totaal van slag</td> </tr> </table>	[1] N.v.t. of niet van slag	[2] Een beetje van slag	[3] Tamelijk van slag	[4] Erg van slag	[5] Totaal van slag	
[1] N.v.t. of niet van slag	[2] Een beetje van slag	[3] Tamelijk van slag	[4] Erg van slag	[5] Totaal van slag		
<p>3. Zal het functioneren het dagelijks leven van de jeugdige op de vier leefgebieden belemmeren?</p> <ul style="list-style-type: none"> • functioneren thuis; • functioneren in betekenisvolle relaties; • gedrag op crèche / leren op school / presteren op werk; • maatschappelijk functioneren. <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] N.v.t. of In het geheel niet</td> <td style="width: 20%;">[2] Hoogstens een beetje</td> <td style="width: 20%;">[3] Hoogstens tamelijk veel op een of meerdere gebieden</td> <td style="width: 20%;">[4] Op enkele (maar niet alle) heel erg</td> <td style="width: 20%;">[5] Op alle vier heel erg</td> </tr> </table>	[1] N.v.t. of In het geheel niet	[2] Hoogstens een beetje	[3] Hoogstens tamelijk veel op een of meerdere gebieden	[4] Op enkele (maar niet alle) heel erg	[5] Op alle vier heel erg	
[1] N.v.t. of In het geheel niet	[2] Hoogstens een beetje	[3] Hoogstens tamelijk veel op een of meerdere gebieden	[4] Op enkele (maar niet alle) heel erg	[5] Op alle vier heel erg		
<p>4. Zal het functioneren van de jeugdige een belasting voor de overige leden van de thuissituatie vormen?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%;">[1] N.v.t. of Geen belasting</td> <td style="width: 20%;">[2] Een beetje een belasting</td> <td style="width: 20%;">[3] Tamelijk grote belasting</td> <td style="width: 20%;">[4] Een erge belasting</td> <td style="width: 20%;">[5] Een ondraaglijke belasting</td> </tr> </table>	[1] N.v.t. of Geen belasting	[2] Een beetje een belasting	[3] Tamelijk grote belasting	[4] Een erge belasting	[5] Een ondraaglijke belasting	
[1] N.v.t. of Geen belasting	[2] Een beetje een belasting	[3] Tamelijk grote belasting	[4] Een erge belasting	[5] Een ondraaglijke belasting		
<p>Totaalscore: tel de punten van de aangekruiste hokjes [] op →</p>						

RISICO OMGEVING (STEP-RO) Scoringshulp

Kruis per vraag het hokje [] van het meest passende antwoord aan (en neem dit cijfer over in de rechterkolom).

1.	Is er kans dat het functioneren van de jeugdige over zes maanden een last voor de omgeving oplevert?	
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="text-align: center;">[1] Grote kans op een normale last</div> <div style="text-align: center;">[2] Grote kans op een lichte last</div> <div style="text-align: center;">[3] Grote kans op een matige last</div> <div style="text-align: center;">[4] Grote kans op een aanzienlijke last</div> <div style="text-align: center;">[5] Grote kans op ernstige tot extreme last</div> </div>	
2.	Hoe groot is het risico dat de jeugdige aan de omgeving materiële, fysieke of psychische schade berokkent?	
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="text-align: center;">[1] Geen of normaal risico</div> <div style="text-align: center;">[2] Licht risico</div> <div style="text-align: center;">[3] Matig risico</div> <div style="text-align: center;">[4] Aanzienlijk risico</div> <div style="text-align: center;">[5] Ernstig tot extreem risico</div> </div>	
3.	Als er kans is dat de jeugdige aan de omgeving schade berokkent, hoe groot kan die schade dan zijn?	
	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="text-align: center;">[1] Niet van toepassing</div> <div style="text-align: center;">[2] Hoogstens licht</div> <div style="text-align: center;">[3] Tamelijk groot</div> <div style="text-align: center;">[4] Aanzienlijk</div> <div style="text-align: center;">[5] Zeer groot of extreem</div> </div>	
Totaalscore: tel de punten van de aangekruiste hokjes [] op →		

ZWAARTE ZORG (STEP-ZZ)

Scoringshulp

Kruis per vraag het hokje [] van het meest passende antwoord aan (en neem dit cijfer over in de rechterkolom).

<p>1. Wat voor soort zorg is er nodig?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[1] Geen of hoogstens enkele contacten via telefoon of internet</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[3] Vrij toegankelijke, ambulante zorg</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[6] Geïndiceerde ambulante zorg</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[8] Diagnostiek of behandeling in combinatie met partieel verblijf</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[10] Diagnostiek of behandeling met 24-uurs verblijf (pleegzorg of residentiële zorg)</td> </tr> </table>	[1] Geen of hoogstens enkele contacten via telefoon of internet	[3] Vrij toegankelijke, ambulante zorg	[6] Geïndiceerde ambulante zorg	[8] Diagnostiek of behandeling in combinatie met partieel verblijf	[10] Diagnostiek of behandeling met 24-uurs verblijf (pleegzorg of residentiële zorg)	
[1] Geen of hoogstens enkele contacten via telefoon of internet	[3] Vrij toegankelijke, ambulante zorg	[6] Geïndiceerde ambulante zorg	[8] Diagnostiek of behandeling in combinatie met partieel verblijf	[10] Diagnostiek of behandeling met 24-uurs verblijf (pleegzorg of residentiële zorg)		
<p>2. Hoe lang zal het hulpverleningstraject naar schatting duren?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[1] Niet van toepassing of zeer kort (hoogstens een maand)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[2] Kort (hoogstens 3 maanden)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[3] Matig lang (hoogstens 6 maanden)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[4] Lang (7 tot 12 maanden)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[5] Zeer lang (meer dan 12 maanden)</td> </tr> </table>	[1] Niet van toepassing of zeer kort (hoogstens een maand)	[2] Kort (hoogstens 3 maanden)	[3] Matig lang (hoogstens 6 maanden)	[4] Lang (7 tot 12 maanden)	[5] Zeer lang (meer dan 12 maanden)	
[1] Niet van toepassing of zeer kort (hoogstens een maand)	[2] Kort (hoogstens 3 maanden)	[3] Matig lang (hoogstens 6 maanden)	[4] Lang (7 tot 12 maanden)	[5] Zeer lang (meer dan 12 maanden)		
<p>3. Hoe groot is de intensiteit van de contacten?</p> <table style="width: 100%; text-align: center; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[1] Niet van toepassing of zeer licht (hoogstens 1 contact per maand)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[2] Licht (hoogstens 2-4 contacten per maand)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[3] Matig zwaar (gemiddeld meer dan 1 contact per week)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[4] Zwaar (1 tot 5 dagen per week)</td> <td style="width: 20%; padding: 5px;">[5] Zeer zwaar (6-7 dagen per week)</td> </tr> </table>	[1] Niet van toepassing of zeer licht (hoogstens 1 contact per maand)	[2] Licht (hoogstens 2-4 contacten per maand)	[3] Matig zwaar (gemiddeld meer dan 1 contact per week)	[4] Zwaar (1 tot 5 dagen per week)	[5] Zeer zwaar (6-7 dagen per week)	
[1] Niet van toepassing of zeer licht (hoogstens 1 contact per maand)	[2] Licht (hoogstens 2-4 contacten per maand)	[3] Matig zwaar (gemiddeld meer dan 1 contact per week)	[4] Zwaar (1 tot 5 dagen per week)	[5] Zeer zwaar (6-7 dagen per week)		
<p>Totaalscore: tel de punten van de aangekruiste hokjes [] op →</p>						

URGENTIE ZORG (STEP-UZ) Scoringshulp

Kruis per vraag het hokje [] van het meest passende antwoord aan (en neem dit cijfer over in de rechterkolom).

1. Hoe zwaar schat u de urgentie van de zorg in?

[1]	[2]	[3]	[4]	[5]
De zorg kan zonder nadere tijdsbepaling uitgesteld worden	De interventie kan zeker tot 12 weken (3 maanden) uitgesteld worden	Interventie binnen 4 weken vereist	Interventie binnen 5 dagen vereist	Interventie binnen 24 uur vereist

Neem de score hier over →

STANDAARD TAXATIE ERNST PROBLEMATIEK (STEP)

Verzamelblad

Omzetting totaalscores Scoringshulpen naar STEP-niveaus

In het onderstaande schema kunt u de totaalscores van de Scoringshulpen omzetten naar STEP-niveaus.

Omcirkel bij elke schaal onder de pijl (↓) de totaalscore van de bijbehorende scoringshulp. U ziet dan bij welk standaard-ernstniveau van de STEP elke totaalscore ongeveer past. Als u de omcirkelde scores met een lijn verbindt, ontstaat er een 'ernstprofiel'.

De onderstaande omzettingstabel is experimenteel en wordt op grond van onderzoek geijkt. Soortgelijke tabellen worden voorbereid voor de omzetting van scores op andere instrumenten naar de STEP-standaard.

Zwaarte problematiek		Prognose (na 6 maanden, zonder interventie)		Zwaarte en urgentie zorg	
Functioneren Jeugdige (STEP-FJ)	Kwaliteit Omgeving (STEP-KO)	Risico Jeugdige (STEP-RJ)	Risico Omgeving (STEP-RO)	Zwaarte Zorg (STEP-ZZ)	Urgentie Zorg (STEP-UZ)
Omcirkel hier totaalscore Scoringshulp ↓	Omcirkel hier totaalscore Scoringshulp ↓	Omcirkel hier totaalscore Scoringshulp ↓	Omcirkel hier totaalscore Scoringshulp ↓	Omcirkel hier totaalscore Scoringshulp ↓	Omcirkel hier totaalscore Scoringshulp ↓
5 1 Jeugdige 6 1 functioneert 7 (erg) goed	5 1 (Zeer) goede 6 1 kwaliteit 7 1 omgeving	4 1 Prognose van 5 1 functioneren 6 (erg) goed	3 1 Geen/normaal 4 1 risico/last 5 1 omgeving	3 1 Geen zorg of 4 1 minimale zorg- 5 1 zwaarte	1 1 Geen zorg of 2 1 geen urgentie 3 1 van zorg
8 9 Functioneren 10 2 is redelijk 11 2 goed	8 9 Redelijk 10 2 goede 11 2 kwaliteit	7 Prognose 8 2 functioneren 9 redelijk goed	6 Lichte last of 7 risico voor 8 2 omgeving	6 7 8 2 Geringe 9 2 zorgzwaarte	2 2 Weinig 3 2 urgentie 4 2 zorg
12 13 Matige 14 3 problemen in 15 3 functioneren	12 13 Matige 14 3 kwaliteit 15 3 omgeving	10 Prognose van 11 3 matige 12 3 problemen	9 Matige last of 10 risico voor 11 3 omgeving	10 11 12 3 Matige 13 3 zorgzwaarte	3 3 Matige 4 3 urgentie 5 3 zorg
16 17 Aanzienlijke 18 4 problemen in 19 4 functioneren	16 17 Aanzienlijke 18 4 problemen in 19 4 kwaliteit	13 Prognose van 14 4 aanzienlijke 15 4 problemen	12 Aanzienlijke 13 last of risico 14 4 omgeving	14 15 16 4 Aanzienlijke 17 4 zorgzwaarte	4 4 Aanzienlijke 5 4 urgentie 6 4 zorg
20 21 Zwارة tot 22 5 extreme 23 5 problemen in 24 5 functioneren	20 21 Zwارة tot 22 5 extreme 23 5 problemen in 24 5 kwaliteit	16 Prognose van 17 5 zware tot 18 5 extreme 19 5 problemen	15 Zwارة tot 16 extreme last 17 5 of risico 18 5 omgeving	18 19 20 5 Zeer hoge 21 5 zorgzwaarte	5 5 Zeer hoge tot 6 5 extreme 7 5 urgentie 8 5 zorg
0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie	0 Onvoldoende informatie

Bijlage 2. Relatie SDQ en STEP-FJ

De zogeheten Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) van Goodman¹³ is een vragenlijst die door de ouder, de leerkracht of de jeugdige zelf is in te vullen. Er wordt met 25 items een beeld geschetst van het emotionele, gedrags- en sociale functioneren van het kind. Het accent ligt daarbij op het in kaart brengen van de problemen en de risicofactoren. Enkele items hebben betrekking op protectieve factoren. Invulling van de items resulteert in een totaalscore en in scores op vijf subschalen die de problemen bij het kind weergeven: (1) Emotionele symptomen; (2) Symptomen van gedragsproblemen; (3) Hyperactiviteit; (4) Problemen met leeftijdsgenoten; (5) Prosociaal gedrag. Daarnaast vult de respondent vijf vragen in over de gevolgen van de problemen (het zogeheten 'impact'- deel; zie het overzicht op de volgende pagina).

Onderzoek van Goodman laat zien dat met een dergelijk simpel lijstje een redelijk onderscheid is te maken tussen "normal / borderline / abnormal". Opmerkelijk in dat onderzoek is dat dat onderscheid al met één vraag behoorlijk scherp te maken blijkt te zijn (scherper dan met uitgebreide symptoomlijsten). Als een ouder bij SDQ-vraag 4 uit het overzicht aangeeft dat één van deze terreinen heel erg hinder ondervindt als gevolg van de problemen of als twee van deze problemen tamelijk veel problemen ondervinden, dan is dat een goede indicator voor de ernst van de problematiek. Ook dit vormt een bevestiging van het feit dat de actuele gevolgen van de problemen van belang zijn bij de inschatting van de ernst van de problematiek. Bovendien laat het werk van Goodman zien dat voor de globale inschatting van die ernst een simpele vraag kan volstaan. Overigens valt ons daarbij op dat de SDQ vooral de focus richt op het globaal functioneren van de jeugdige en de invloed daarvan op de omgeving. De voor de jeugdige ongunstige opvoedingsomstandigheden zijn niet gedekt.

De SDQ is in meer dan veertig talen beschikbaar en geldt als een veelgebruikte lijst, niet alleen voor het meten van de ernst van de problematiek, maar ook voor het bepalen van de uitkomsten van interventies¹⁴ (Garralda, Yates & Higginson, 2000; Scott, 2001). In Nederland wordt de SDQ in enkele instellingen (waaronder GGD-en en jeugdreclassering) op experimentele basis gebruikt. Bij Curium is een geautoriseerde Nederlandse vertaling en normering ontwikkeld.¹⁵

Het volgende schema geeft weer hoe de items van de SDQ samenhangen met de items van de STEP-FJ.

¹³ Zie Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38, 581-586.

Goodman, R. (1999). The extended version of the Strengths and Difficulties Questionnaire as a guide to child psychiatric caseness and consequent burden. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 791-799.

¹⁴ Garralda, M.E., Yates, P. & Higginson, I. (2000). Child and adolescent mental health service use. *British Journal of Psychiatry*, 177, 52-58.

Scott, S. (2001). Deciding whether interventions for antisocial behaviour work: Principles of outcome assessment, and practice in a multicentre study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 10, 1/59-1/70.

¹⁵ Goedhart, A. F. Treffers & B. van Widenfelt (2003). Vragen naar psychische problemen bij kinderen en adolescenten. De Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *Maandblad Geestelijke volksgezondheid*, 58, 1018-1035.

Relatie 'Impact'-deel SDQ en scoringshulp STEP-FJ

'Impact'-deel SDQ *	Scoringshulp STEP-FJ
<p>1. Denkt u over het geheel genomen dat uw kind moeilijkheden heeft op één of meer van de volgende gebieden: emoties, concentratie, gedrag of vermogen om met andere mensen op te schieten?</p> <p>0 Nee 0 Ja, kleine problemen 0 Ja, duidelijke problemen 0 Ja, zware problemen</p> <p>Als u 'ja' heeft geantwoord, wilt u dan alstublieft de volgende vragen over deze moeilijkheden beantwoorden?</p>	<p>1. Heeft de jeugdige problemen op één of meer van de aspecten van persoonlijk functioneren?***</p> <p>[1] [2] [3] [4] [5] Geen of hoogstens normale problemen Kleine of lichte problemen Matige problemen Zware problemen Zeer zware tot extreme problemen</p>
<p>2. Hoe lang bestaan deze moeilijkheden?</p> <p>0 Korter dan een maand 0 1-5 maanden 0 6-12 maanden 0 Meer dan een jaar</p>	<p>2. Hoe lang bestaan voorkomende problemen van de jeugdige?</p> <p>[1] [2] [3] [4] [5] N.v.t. of hoogstens 1 week 2 tot 4 weken 5 weken tot 5 maanden 6 tot 12 maanden Meer dan 12 maanden</p>
<p>3. Maken de moeilijkheden uw kind overstuur of van slag?</p> <p>0 Helemaal niet 0 Een beetje maar 0 Tamelijk 0 Heel erg</p>	<p>3. Hoe erg is de jeugdige door persoonlijke of omgevingsproblemen van slag?</p> <p>[1] [2] [3] [4] [5] N.v.t. of niet van slag Een beetje van slag Tamelijk van slag Erg van slag Totaal van slag</p>
<p>4. Belemmeren de moeilijkheden het dagelijks leven van uw kind op de volgende gebieden:</p> <p>Thuis 0 Helemaal niet 0 Een beetje maar 0 Tamelijk 0 Heel erg Vriendschappen 0 Helemaal niet 0 Een beetje maar 0 Tamelijk 0 Heel erg Leren in de klas 0 Helemaal niet 0 Een beetje maar 0 Tamelijk 0 Heel erg Activiteiten in vrije tijd 0 Helemaal niet 0 Een beetje maar 0 Tamelijk 0 Heel erg</p>	<p>4a. Belemmert het functioneren van de jeugdige zijn dagelijks leven op de volgende vier leefgebieden?</p> <p>Functioneren thuis 0 Helemaal niet 0 Een beetje 0 Tamelijk veel 0 Heel erg Functioneren in betekenisvolle relaties 0 Helemaal niet 0 Een beetje 0 Tamelijk veel 0 Heel erg Gedrag op crèche/leren op school/werk 0 Helemaal niet 0 Een beetje 0 Tamelijk veel 0 Heel erg Activiteiten in vrije tijd 0 Helemaal niet 0 Een beetje 0 Tamelijk veel 0 Heel erg</p> <p>4b. Hoeveel van deze leefgebieden heeft u gescoord met Een beetje, Tamelijk veel of Heel erg?</p> <p>[1] [2] [3] [4] [5] N.v.t. of alle vier met Helemaal niet Hoogstens 2 x Een beetje of 1 x Tamelijk veel Hoogstens 2x Tamelijk veel of 1 x Heel erg 2-3 x Heel erg Alle vier Heel erg</p>
<p>5. Belasten de moeilijkheden u of het gezin als geheel?</p> <p>0 Helemaal niet 0 Een beetje maar 0 Tamelijk 0 Heel erg</p>	<p>5. Vormt het functioneren van de jeugdige een belasting voor de overige leden van de thuissituatie?</p> <p>[1] [2] [3] [4] [5] N.v.t. of geen belasting Een beetje een belasting Tamelijk grote belasting Een erge belasting Een ondraaglijke belasting</p>

* Bron: www.sdqinfo.com

** Om welke aspecten van persoonlijk functioneren het hier gaat is uitgelegd in de handleiding

Bijlage 3. Het evaluatie-formulier

EVALUATIE GEBRUIK STEP

(in te vullen door de voordeurwerker)

Hier volgen enkele vragen over de het gebruik van de STEP bij de cliënt waarvoor u zojuist een STEP-formulier heeft ingevuld.

Dossiernummer van de cliënt:

Datum: .. - .. - ..

1. Hoeveel tijd heeft het u gekost om de STEP bij deze cliënt in te vullen?

Ongeveer minuten.

2. Hoe gemakkelijk vond u het om de STEP in te vullen? ¹⁶

Heel gemakkelijk [1] - [2] - [3] - [4] - [5] Heel moeilijk

Wanneer u 3, 4 of 5 heeft omcirkeld, kunt u dan aangeven wàt u niet makkelijk of moeilijk vond?

3. Bent u bij het invullen onduidelijkheden tegen gekomen in het STEP-formulier?

ja nee

Zo ja, wat vond u dan onduidelijk?

4. Bent u bij het invullen onduidelijkheden tegen gekomen in de handleiding

ja nee

Zo ja, wat vond u dan onduidelijk?

4. Waren de gegevens waarover u bij deze cliënt kon beschikken voldoende om de STEP-formulieren goed te kunnen invullen?¹⁷

Ja, ruim voldoende [1] - [2] - [3] - [4] - [5] Nee, volstrekt onvoldoende

Wanneer u 3, 4 of 5 heeft omcirkeld, vindt u dan

- dat er voor het invullen van de STEP te veel gegevens nodig zijn?

ja nee

- dat Bureau Jeugdzorg voor meer gegevens moet zorgen?

ja nee

¹⁶ Omcirkel wat van toepassing is: 1 = Heel gemakkelijk, 2 = Vrij gemakkelijk, 3 = Niet zo gemakkelijk, 4 = Vrij moeilijk en 5 = Heel moeilijk.

¹⁷ Omcirkel wat van toepassing is: 1 = Ja, ruim voldoende, 2 = Ja, in redelijke mate, 3 = Niet echt voldoende, 4 = Nee, onvoldoende, 5 = Nee, volstrekt onvoldoende.

5. Was er misschien nog informatie over de ernst van de problematiek die u niet kwijt kon in de STEP-formulieren?
Zo ja, kunt u aangeven welke informatie dat is?

ja nee

6. Heeft u nog opmerkingen, schrijf die dan hieronder.

HARTELIJK DANK VOOR HET INVULLEN!

Voor informatie over het project of vragen over de STEP kunt u terecht bij:

- Tom van Yperen, telefoon 030-2306375; e-mail: t.vanyperen@nizw.nl
 - Karin Eijgenraam, telefoon 030-2394443; e-mail: k.eijgenraam@nizw.nl
 - Gert van den Berg, telefoon 030-2394450; e-mail: g.vandenberg@nizw.nl
- NIZW Jeugd, Postbus 19152, 3501 DD Utrecht, fax 030-2394456.

Bijlage 4. Overzicht van verdeling scores op de items scoringshulp (N=535)

Items ^A	Aantal (en percentage) cases					Spreidingsgegevens			
	Score [1]	Score [2]	Score [3]	Score [4]	Score [5]	Gemiddelde	Standaard deviatie	Scheefheid	Conclusie ^C
Functioneren Jeugdige (STEP-FJ)									
1: Problemen persoonlijk functioneren?	32 (6.0)	155 (29.0)	255 (47.7)	87 (16.3)	6 (1.1)	2.78	.83	-.08	Ongunstig
2: Hoe lang bestaan de problemen?	14 (2.6)	5 (0.9)	53 (9.9)	106 (19.8)	357 (66.7)	4.47	.91	-2.00	
3: Hoe erg is de jeugdige van slag?	53 (9.9)	206 (38.5)	190 (35.5)	78 (14.6)	8 (1.5)	2.59	.91	.21	
4: Hoeveel leefgebieden gescoord?	24 (4.5)	100 (18.7)	358 (66.9)	40 (7.5)	13 (2.4)	2.85	.72	-.10	
5: Belasting voor overige leden thuis?	67 (12.5)	210 (39.3)	168 (31.4)	78 (14.6)	12 (2.2)	2.55	.96	.31	
Kwaliteit Omgeving (STEP-KO)									
1: Kwaliteit opvoedingsomgeving/netwerk?	147 (27.5)	131 (24.5)	163 (30.5)	80 (15.0)	14 (2.6)	2.41	1.12	.25	
2: Problemen overige omgeving?	167 (31.2)	147 (27.5)	164 (30.7)	47 (8.8)	10 (1.9)	2.23	1.04	.40	
3: Hoe lang bestaan problemen?	105 (19.6)	8 (1.5)	48 (9.0)	90 (16.8)	284 (53.1)	3.82	1.56	-.99	
4: Is er iemand die steunt?	171 (32.0)	210 (39.3)	79 (14.8)	64 (12.0)	11 (2.1)	2.13	1.06	.77	
5: Hoezeer is omgeving risicofactor?	159 (29.7)	199 (37.2)	125 (23.4)	38 (7.1)	14 (2.6)	2.16	1.03	.70	
Risico Jeugdige (STEP-RJ)									
1: Kans problemen pers.functioneren?	39 (7.3)	140 (26.2)	256 (47.9)	87 (16.3)	13 (2.4)	2.80	.88	-.04	
2: Hoe erg zal jeugdige van slag zijn?	36 (6.7)	203 (37.9)	210 (39.3)	80 (15.0)	6 (1.1)	2.66	.85	.17	
3: Functioneren leefgebieden belemmerd?	12 (2.2)	151 (28.2)	259 (48.4)	84 (15.7)	29 (5.4)	2.94	.86	.42	
4: Zal functioneren belasting voor thuis zijn?	57 (10.7)	217 (40.6)	180 (33.6)	72 (13.5)	9 (1.7)	2.55	.91	.30	
Risico Omgeving (STEP-RO)									
1: Zal jeugdige last voor omgeving zijn?	130 (24.3)	157 (29.3)	147 (27.5)	91 (17.0)	10 (1.9)	2.43	1.09	.23	Ongunstig Ongunstig
2: Hoe groot is risico op schade omgeving?	265 (49.5)	127 (23.7)	82 (15.3)	58 (10.8)	3 (0.6)	1.89	1.06	.88	
3: Hoe groot kan schade aan omgeving zijn?	265 (49.5)	176 (32.9)	73 (13.6)	20 (3.7)	1 (0.2)	1.72	.85	1.01	
Zwaarte Zorg (STEP-ZZ)									
1: Wat voor zorg is er nodig?	16 (3.0) ^B	248 (46.4) ^B	192 (35.9) ^B	48 (9.0) ^B	31 (5.8) ^B	4.87 ^B	2.22 ^B	.58 ^B	Ongunstig
2: Hoe lang zal de hulp duren?	19 (3.6)	94 (17.6)	187 (35.0)	153 (28.6)	82 (15.3)	3.35	1.05	-.11	
3: Hoe groot is de intensiteit contacten?	41 (7.7)	314 (58.7)	120 (22.4)	42 (7.9)	18 (3.4)	2.41	.87	1.08	
Urgentie Zorg (STEP-UZ)									
1: Hoe zwaar is de urgentie?	43 (8.0)	281 (52.5)	180 (33.6)	18 (3.4)	13 (2.4)	2.40	.78	.82	

^A De aanduiding van de items is verkort weergegeven.

^B Item 1 van de STEP-ZZ heeft een afwijkende scoring. Van laag naar hoog zijn de schaalpunten: 1, 3, 6, 8 en 10

^C Ongunstig = gemiddelde lager dan 2 of hoger dan 4 (bij ZZ Item 1: 4 resp. 6) of standaarddeviatie kleiner dan .50 (bij ZZ Item 1: 1.00) of scheefheid lager dan -1 of hoger dan 1.

Bijlage 5. Groepsgrootten bij tabel dekking

Bij tabel 11. Problemen bij onderbrengen informatie en gemiddelde schaalscores STEP bij verschillende subgroepen^A

	I. Gemiddeld gemak invullen	II. Kon info niet kwijt N (%)	III. Gemiddelde scores op STEP-schalen					
			FJ	KO	RJ	RO	ZZ	UZ
Totale onderzoeksgroep	N=448	N=306	N=535					
Leeftijd	N=446	N=305	N=533					
Sekse	N=443	N=304	N=529					
Cultuur	N=446	N=304	N=531					
Leefverband	N=431	N=292	N=511					
Aard problematiek	N=446	N=304	N=530					
Juridisch kader	N=430	N=294	N=510					

Bijlage 6. Voorgestelde wijzigingen in de schaal Functioneren Jeugdige (FJ)

Voorgestelde wijziging item 4

Bij item 4 van de schaal moet aangegeven worden in welke mate het functioneren van de jeugdige is belemmerd op vier leefgebieden:

4. Belemmert het functioneren het dagelijks leven van de jeugdige op de volgende vier leefgebieden?				
Functioneren thuis:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>
Functioneren in betekenisvolle relaties:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>
Gedrag op crèche / leren op school / werk:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>
Maatschappelijk functioneren:	☐ <i>Helemaal niet</i>	☐ <i>Een beetje</i>	☐ <i>Tamelijk veel</i>	☐ <i>Heel erg</i>
Hoeveel van deze leefgebieden heeft u gescoord met <i>Een beetje</i>, <i>Tamelijk veel</i> of <i>Heel erg</i>?				
[1] N.v.t. of Alle vier met <i>Helemaal niet</i> .	[2] Hoogstens 2 x <i>Een beetje</i> of 1 x <i>Tamelijk veel</i>	[3] Hoogstens 2 x <i>Tamelijk veel</i> of 1 x <i>Heel erg</i> .	[4] 2-3 x <i>Heel erg</i> .	[5] Alle vier <i>Heel erg</i> .

In de handleiding is daarbij de volgende toelichting verschaft:

De vier leefgebieden die hier worden bedoeld, zijn:

- Functioneren thuis. Onder 'thuis' wordt hier verstaan: De woonplek waar de jeugdige in het afgelopen jaar het langst verbleef.
- Functioneren in betekenisvolle relaties. Afhankelijk van de leeftijd van de jeugdige gaat het hier om: veilig gehechte relatie met verzorgers, speelmakkers, vriend- of partnerschappen.
- Gedrag op crèche, leren op school of het leveren van prestaties op het werk.
- Maatschappelijk functioneren: Activiteiten in vrije tijd, zelfstandigheid, sociaal netwerk, wonen, omgang met normen/geld/instanties/autoriteiten; indien dit leefgebied gezien de leeftijd van de jeugdige niet relevant is, scoor dan 'Helemaal niet' belemmerd.

Per leefgebied geeft u aan hoe erg het functioneren van de jeugdige hier is belemmerd. Daarna geeft u aan hoeveel leefgebieden u heeft gescoord met *Een beetje*, *Tamelijk veel* of *Heel erg*.

In het onderzoek is deze opzet problematisch gebleken. Vooral de overstap van het eerste deel van de vraag (Belemmert het functioneren ... etc) naar het tweede (Hoeveel van deze leefgebieden ... etc) ging vaak niet goed. Bij nader inzien blijkt de formulering van met name het tweede deel niet sluitend. Als gevolg daarvan werden er vaak fouten gemaakt bij de overstap van het ene naar het andere deel. In de analyse van de gegevens is daarom de scoring als volgt aangepast.

4. Belemmert het functioneren het dagelijks leven van de jeugdige op de volgende vier leefgebieden?				
Functioneren thuis:	☐ [0] <i>Helemaal niet</i>	☐ [5] <i>Een beetje</i>	☐ [10] <i>Tamelijk veel</i>	☐ [25] <i>Heel erg</i>
Functioneren in betekenisvolle relaties:	☐ [0] <i>Helemaal niet</i>	☐ [5] <i>Een beetje</i>	☐ [10] <i>Tamelijk veel</i>	☐ [25] <i>Heel erg</i>
Gedrag op crèche / leren op school / werk:	☐ [0] <i>Helemaal niet</i>	☐ [5] <i>Een beetje</i>	☐ [10] <i>Tamelijk veel</i>	☐ [25] <i>Heel erg</i>
Maatschappelijk functioneren:	☐ [0] <i>Helemaal niet</i>	☐ [5] <i>Een beetje</i>	☐ [10] <i>Tamelijk veel</i>	☐ [25] <i>Heel erg</i>
Tel het aantal gescoorde punten op en geef hieronder aan in welke categorie het totaal aantal punten valt.				
[1] N.v.t. of 0 - 9 punten.	[2] 10 - 19 punten.	[3] 20 - 50 punten.	[4] 51 - 80 punten.	[5] 81 - 100 punten.

Voorgestelde aanvulling van de FJ-schaal

In paragraaf 5.5 wordt voorgesteld een nieuwe schaal Functioneren Jeugdige (FJ-R) is gemaakt door het eerste item van de schaal Risico Omgeving (RO) samen te voegen met de vijf oorspronkelijke FJ-items. Om de nieuwe FJ-schaal een coherente inhoud te geven, moet het item uit RO dan wel enigszins worden aangepast.

- Het vijfde item van de schaal luidt: *Vormt het functioneren van de jeugdige een belasting voor de overige leden van de thuissituatie?* Die formulering moet zo blijven om de verbinding met de SDQ zo goed mogelijk te bewaren.
- Het zesde item van de schaal luidt nu: *Is er kans dat het functioneren van de jeugdige over 6 maanden een last voor de omgeving oplevert?*. Deze formulering moet worden *Vormt het functioneren van de jeugdige een belasting voor de omgeving buiten de thuissituatie?* Op deze wijze brengt het item - net als de andere items van de FJ-schaal - het huidige functioneren van de jeugdige in kaart. Tevens sluit het op deze manier aan op het vijfde item.

Bijlage 7. Gemiddelde STEP schaalscores bij verschillende locaties

	Gemiddelde scores op STEP-schalen					
	FJ	KO	RJ	RO	ZZ	UZ
Locatie	N=531					
Noord	14.8	15.3	11.1	5.9	11.0	2.5
Nieuw-West	14.4	11.6	9.9	5.5	11.0	2.0
Centrum/Oud-West	16.3	14.5	12.8	7.7	13.9	2.8
Zuidoost	15.4	14.8	11.6	7.1	12.2	2.6
Oost	15.3	13.6	11.1	6.3	11.3	2.4
Zuid	15.7	13.4	11.3	7.0	11.5	2.4
Amstelveen	16.5	13.3	11.8	6.3	9.1	2.7
Hoofddorp	15.3	13.7	11.2	6.5	10.3	2.6
Zaanstreek	15.9	12.8	10.8	6.4	9.2	2.5
Waterland	15.1	11.5	9.7	5.4	8.5	2.5
Gouda	14.9	11.1	10.6	5.4	9.8	2.1
Sac-Amstelstad	15.3	15.2	11.4	6.6	15.0	3.5

Bijlage 8. De *Quick*STEP

De *Quick*STEP bestaat uit een tweezijdig bedrukt A4. De volgende twee pagina's geven het instrument weer. De *Quick*STEP is ook te downloaden van www.jeugdzorg.nl (onder de knoppen: servicepagina's > publicaties > rapporten Expertisecentrum Jeugdzorg).

QUICKSTEP – SNELLE STANDAARD TAXATIE ERNST PROBLEMATIEK

SCORINGSHULP

De QUICKSTEP geeft een korte impressie van de ernst van de problematiek van de jeugdige (0-18 jaar). Het instrument bevat vier experimentele schalen:

- FJ : de vragen 1-6 zijn gebaseerd op de SDQ van Goodman en brengen het *Functioneren* van de *Jeugdige* in kaart.
- KO : de vragen 7-11 gaan over de *Kwaliteit* van de *Omgeving*,
- ZZ : de vragen 12-14 maken een inschatting van de *Zwaarte* van de *Zorg* die nodig is.
- UZ : vraag 15 geeft een impressie van de *Urgentie* van de *Zorg*.

Bij de FJ en KO gaat het om het beeld dat u op dit moment kenmerkend vindt voor de jeugdige. Bij de ZZ- en UZ-schaal vult u in welke zorg u voor de komende periode als de juiste zorg beschouwt. Als er reeds zorg wordt of is verleend, geef dan aan welke vervolghulp er volgens u nodig is. Kruis per vraag het hokje [] van het meest passende antwoord aan. Zie de handleiding voor toelichting op de vragen.

Aanvullend op deze scoringshulp zijn beschikbaar: een formulier voor het maken van een *prognose* (risicotaxatie) bij het uitblijven van hulp en een formulier voor het intekenen van een *ernstprofiel* op grond van de totaalscores op de verschillende schalen. Informatie over deze formulieren en de toepassing daarvan is te verkrijgen bij het onderstaande adres.

GEGEVENS INVULLER		
Naam invuller	Instelling	Datum van invullen (dd-mm-jjjj) _ _ - _ _ - _ _ _ _
BASISGEGEVENS JEUGDIGE		
Dossiernummer / code jeugdige	Sekse jeugdige* ☐ jongen ☐ meisje	Geboortedatum jeugdige (dd-mm-jjjj) _ _ - _ _ - _ _ _ _
OVERIGE GEGEVENS JEUGDIGE (alleen invullen in het kader van onderzoek)		
Naam jeugdige		
Culturele achtergrond van de jeugdige* ☐ Nederlands ☐ Antilliaans ☐ Turks ☐ Anders, nl. ☐ Marokkaans ☐ Gemengd, nl. ☐ Surinaams en	Leefverband* ☐ Thuis ☐ Bij familie/vrienden ☐ Alleen wonend ☐ Anders, nl.	
Huidige gezinssituatie* ☐ Tweeoudergezin ☐ Eenoudergezin ☐ Niet (meer) relevant vanwege leeftijd en leefverband jeugdige	Onderwijs/dagbesteding* ☐ School ☐ Werkend ☐ Anders, nl.	
Aard problematiek Aankruisen wat van toepassing is. Hier kunnen <i>meerdere</i> hokjes aangekruist worden! De rubrieken corresponderen met de domeinen uit de ISIS-tabel ☐ Psychosociaal functioneren jeugdige ☐ Lichamelijke gezondheid, aan lichaam gebonden functioneren ☐ Vaardigheden en verstandelijke ontwikkeling ☐ Gezin en opvoeding ☐ Omgeving jeugdige ☐ Overige problemen ☐ Niet gespecificeerde problematiek	Juridisch kader* ☐ Vrijwillige hulp ☐ OTS/VOTS ☐ Voogdij/voorlopige voogdij ☐ Jeugdreclassering ☐ Anders, nl.	

* Aankruisen wat van toepassing is

Informatie over de QUICKSTEP is te verkrijgen bij
 NIZW Jeugd, Postbus 19152, 3501 DD Utrecht
 Telefoon (030) 230 63 53, E-mail: l.zaaijer@nizw.nl
 Kijk voor achtergrondinformatie ook op www.jeugdzorg.nl
 (onder de knoppen: servicepagina's > publicaties > rapporten Expertisecentrum Jeugdzorg)

QUICK STEP - SNELLE STANDAARD TAXATIE ERNST PROBLEMATIEK

1. Heeft de jeugdige problemen op één of meer van de aspecten van persoonlijk functioneren?	[1] Geen of hoogstens normale problemen	[2] Kleine of lichte problemen	[3] Matige problemen	[4] Zware problemen	[5] Zeer zware tot extreme problemen
2. Hoe lang bestaan voorkomende problemen van de jeugdige?	[1] N.v.t. of hoogstens 1 week	[2] 2 tot 4 weken	[3] 5 weken tot 5 maanden	[4] 6 tot 12 maanden	[5] Meer dan 12 maanden
3. Hoe erg is de jeugdige door persoonlijke of omgevingsproblemen van slag?	[1] N.v.t. / niet van slag	[2] Een beetje van slag	[3] Tamelijk van slag	[4] Erg van slag	[5] Totaal van slag
4. a. Belemmert het functioneren van de jeugdige zijn dagelijks leven op de volgende vier leefgebieden?	Functioneren jeugdige thuis:	[0] <i>Helemaal niet</i>	[5] <i>Een beetje</i>	[10] <i>Tamelijk veel</i>	[25] <i>Heel erg</i>
	Functioneren jeugdige in betekenisvolle relaties:	[0] <i>Helemaal niet</i>	[5] <i>Een beetje</i>	[10] <i>Tamelijk veel</i>	[25] <i>Heel erg</i>
	Gedrag op crèche / leren op school / werk:	[0] <i>Helemaal niet</i>	[5] <i>Een beetje</i>	[10] <i>Tamelijk veel</i>	[25] <i>Heel erg</i>
	Functioneren in overige omgeving*:	[0] <i>Helemaal niet</i>	[5] <i>Een beetje</i>	[10] <i>Tamelijk veel</i>	[25] <i>Heel erg</i>
	* - functioneren buiten bekende personen of situaties (bijv. ongewone reacties op vreemden of op andere omgeving) en/of - maatschappelijk functioneren (vrije tijd, sociaal netwerk, wonen, omgang met normen/geld/instanties/autoriteiten)				
b. Tel de gescoorde punten bij vraag 4a op en geef hieronder aan in welke categorie de totaalscore valt.	[1] N.v.t. of 0-9 punten	[2] 10-19 punten	[3] 20-50 punten	[4] 51-80 punten	[5] 81-100 punten
5. Vormt het functioneren van de jeugdige een belasting voor de overige leden van de thuissituatie?	[1] N.v.t. of geen belasting	[2] Een beetje een belasting	[3] Tamelijk grote belasting	[4] Een erge belasting	[5] Een ondraaglijke belasting
6. Vormt het functioneren van de jeugdige een belasting voor de omgeving buiten de thuissituatie (bijvoorbeeld voor de crèche, de school, de werksituatie, de maatschappij)?	[1] N.v.t. of geen belasting	[2] Een beetje een belasting	[3] Tamelijk grote belasting	[4] Een erge belasting	[5] Een ondraaglijke belasting
FJ totaal: tel bij handscoring de punten van vraag 1-3, 4b, 5 en 6 op ➔					
7. Zijn er problemen met de kwaliteit van de primaire opvoedingsomgeving óf (indien een opvoedingsomgeving niet aan de orde is) zijn er problemen met de kwaliteit van het primaire sociale netwerk van de jeugdige?	[1] Hoogstens normale problemen	[2] Kleine of lichte problemen	[3] Matige problemen	[4] Zware problemen	[5] Zeer zware tot extreme problemen
8. Zijn er problemen op de belangrijkste aspecten van de overige omgeving?	[1] Hoogstens normale problemen	[2] Kleine of lichte problemen	[3] Matige problemen	[4] Zware problemen	[5] Zeer zware tot extreme problemen
9. Hoe lang bestaan voorkomende problemen in de omgeving?	[1] N.v.t. of hoogstens 1 week	[2] 2 tot 4 weken	[3] 5 weken tot 5 maanden	[4] 6 tot 12 maanden	[5] Meer dan 12 maanden
10. Is er iemand die de jeugdige bij problemen steunt (opvangt, problemen helpt oplossen)?	[1] Er is goede steun	[2] Er is redelijke steun	[3] Er is matige steun	[4] Er is weinig steun	[5] Er is geheel geen steun
11. Hoezeer vormt de omgeving (alles bij elkaar) een risicofactor voor de jeugdige?	[1] Geen risicofactor	[2] Een beetje een risicofactor	[3] Tamelijk grote risicofactor	[4] Grote risicofactor	[5] Zeer grote risicofactor
KO totaal: tel bij handscoring de punten van vraag 7-11 op ➔					
12. Wat voor soort zorg is er nodig?	[1] Geen of hoogstens enkele contacten via telefoon of internet	[3] Vrij toegankelijke, ambulante zorg	[6] Geïndiceerde ambulante zorg	[8] Diagnostiek of behandeling in combinatie met partieel verblijf	[10] Diagnostiek of behandeling met 24-uurs verblijf (pleegzorg of residentiële zorg)
13. Hoe lang zal het hulpverleningstraject naar schatting duren?	[1] N.v.t. of zeer kort (hoogstens een maand)	[2] Kort (hoogstens 3 maanden)	[3] Matig lang (hoogstens 6 maanden)	[4] Lang (7 tot 12 maanden)	[5] Zeer lang (meer dan 12 maanden)
14. Hoe groot is de intensiteit van de contacten?	[1] N.v.t. of zeer licht (hoogstens 1 contact per maand)	[2] Licht (hoogstens 2-4 contacten per maand)	[3] Matig zwaar (gemiddeld meer dan 1 contact per week)	[4] Zwaar (1 tot 5 dagen per week)	[5] Zeer zwaar (6-7 dagen per week)
ZZ totaal: tel bij handscoring de punten van vraag 12-14 op ➔					
15. Hoe zwaar schat u de urgentie van de in vraag 12-14 beschreven zorg in?	[1] De zorg kan zonder nadere tijdsbepaling uitgesteld worden	[2] De interventie kan zeker tot 12 weken (3 maanden) uitgesteld worden	[3] Interventie binnen 4 weken vereist	[4] Interventie binnen 5 dagen vereist	[5] Interventie binnen 24 uur vereist

